

F 568

1985 NOV 4

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROS

1985

25.évf.

3

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS INTÉZET
ÉS KÖNYVTÁR BUDAPEST

CONTENTS AND SUMMARIES IN ENGLISH
СОДЕРЖАНИЕ И РЕЗЮМЕ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

A Z
ORVOSI KÖNYVTÁROS

Medical Librarian

Медицинский Библиотекарь

1985. 25. évf.

3. sz.

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS INTÉZET
ÉS KÖNYVTÁR
Budapest

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság

Felelős szerkesztő: dr. Birtalan Győző

Szerkesztő: dr. Benda Mária

Szerkesztőség:
Országos Orvostudományi Információs Intézet
és Könyvtár
Budapest, VIII., Szentkirályi u. 21.
Tel.: 343-788, 343-789

Lapunk munkatársai:

MASAAKI Tonosaki, a japán orvosegyetemi könyvtár munkatársa, Tokió;
Galina A. SZEROVA, a VNIIMI munkatársa; V.V. JARNOV, az MCNTI munkatársa, Moszkva; KÁLÓCZY Lajos, az ESZTIK osztályvezetője, Budapest;
De RIVO Márta, a SZOTE Gyógyszerészeti Intézetének könyvtárosa, Szeged; FREISINGERNÉ BODNÁR Judit, a Hajdu-Bihar megyei alközpont vezetője, Debrecen; ZIMÁNYI Katalin, az OIK Munkatársa, Budapest;
HORVÁTH Attiláné, a Bács-Kiskun megyei alközpont vezetője, Kecskemét;
dr. BATÁRI Gyula, az OSZK főmunkatársa, Budapest.

HU ISSN 0030-6010

Felelős kiadó: dr. Birtalan Győző

Készült: Az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár

Sokszorosító Osztályán

Felelős vezető: Selmeczi Nándor

Pld.szám: 300 B/5 Budapest, 1985.

Orvostörténelem - orvosi
könyvtárosoknak

HORVÁTH Attiláné: Kórházunk névadója, dr. Hollós József307

BATÁRTI Gyula: A katonaeorvosi folyóiratirodalom Magyarországon
az első világháború előtt313

In memoriam

Thuránszky Lászlóné /1939-1985/.323

Közlemények - Hírek326

Contents	Page
Foreign librarians write	
MASAAKI Tonosaki: The activities of the Japan Medical Library Association.	..223
SZEROVA, Galina A. - JARNOV, V.V.: Perspectives of the development of the socialist countries' information network.	..243
Our librarians write	
Lajos KÁLÓCZY: On providing leaders with information in connection with Quick Information for Medical Leaders. . . .	..254
Márta DE RIVO: Recent "tendencies" in reading and information collecting habits among scientific researchers.	..271
We introduce our libraries	
Judit FREISINGER-BODNÁR: On the medical library of the Hospital-Polyclinic of County Hajdu-Bihar.	..278
Extract from the material of our abstracting sessions	
On the experiences of health science libraries joining the OCLC /Ohio College Library Center/ automated information network. /On the basis of several articles from the Bulletin of Medical Library Association/. Ref.: Katalin ZIMÁNYI. . . .	..288
Medical history for medical librarians	
Mrs. Attila HORVÁTH: The denominator of our hospital - dr. József Hollós.	..307
Gyula BATÁRI: Journals of military medicine in Hungary before World War I.	..313
In memoriam	
Mrs. László Thuránszky /1939-1985/	..323
Notices - News	..326

С о д е р ж а н и е

Стр.

З а р у б е ж н ы е б и б л и о т е к а р и п и ш у т

Tonosaki MASAAKI: The activities of the Japan Medical Library Association223

Тоносаки МАСААКИ: Деятельность Ассоциации японских медицинских библиотек236

Г.А.СЕРОВА, В.В.ЯРНОВ: Перспективы развития информационной сети социалистических стран243

Н а ш и б и б л и о т е к а р и п и ш у т

Лайош КАЛОЦИ: Информационное обеспечение руководящих кадров на опыте издания "Экспресс-информации для руководителей здравоохранения"254

Марта ДЕ РИВО: Новые "направления" в обычаях чтения и приобретения информации среди научных исследователей271

П р е д с т а в л я е м н а ш и б и б л и о т е к и

Юдит ФРЕЙЗИНГЕР БОДНАР: О медицинской библиотеке Областной больницы обл. Хайду-Бихар278

И з м а т е р и а л о в н а ш и х р е ф е р а т и в - н ы х з а с е д а н и й

Об опыте медицинских библиотек, присоединенных к вычислительным информационным сетям OCLC (Ohio College Library Center).
(На основании нескольких статей, опубликованных в Bulletin of Medical Library Association).
Реф.: Каталин ЗИМАНЬИ288

И с т о р и я м е д и ц и н ы - м е д и ц и н с к и м б и б л и о т е к а р я м

Йоханна ХОРВАТ: Д-р Йозеф Холлош, именем которого названа наша больница307

Дьюла БАТАРИ: Военно-медицинские журналы в Венгрии до первой мировой войны313

И н м е м о р и а л

Эрика Т. ВИЦИАН (1939-1985 гг.)323

И з в е с т и я - С о о б щ е н и я326

XX

K u l f ö l d i k ö n y v t á r o s o k
i r j á k

XX

THE ACTIVITIES OF THE JAPAN MEDICAL LIBRARY

ASSOCIATION

Masaaki Tonosaki

Division of Information Research

(Director, Prof. Tomizo Kato)

Nippon Medical School Library
1-1-5 Sendagi Bunkyo-ku
Tokyo 113, JAPAN

Abstracts:

The activities of the Japan Medical Library Association (JMLA) having about sixty years history are introduced. Following numerical averages of medical libraries in Japan and state of usage on online retrieval, two programs on the continuing education, the exchange program on duplicated issues of periodicals, several publications, annual meetings, the 5th International Congress on Medical Librarianship, and the future of JMLA are described.

1. History of the Japan Medical Library Association

The Japan Medical Library Association (JMLA) was founded to practice the inter-library loan system among five national universities; Niigata, Okayama, Chiba, Kanazawa, and Nagasaki universities , on the 10th of November in 1927. In the beginning, JMLA was called the Conference on the National Medical University Libraries, then the Conference on the Medical University Libraries in the 5th of May in 1929. On the 20th of October in 1949, it was replaced by the Conference on the Japan Medical Libraries , and the present name since 1954.¹⁾

The present members consists of eighty five regular, fifteen associate, one co-operative, and thirty supporting ones.

2. Numerical averages of medical libraries in Japan

Averages of following items of each libraries from the Fifty fifth Annual Statistics of JMLA are like below.²⁾

Total floor spaces are 1,849 m², spaces of office 154 m², reading room 446 m², stock space 704 m², numbers of user's seats 137, total length of shelves 4,472 m. The number of full-time staffs are 10.5 including 7.6 professionals and about sixty percent are females.

As regard to library collections, books are 54,012, serials 49,077(total 103,089), on the other hand, number of kinds of serials are 1,144 in Japanese and 1,410 in non-Japanese. The number of annual acquisition containing gift, exchange, bound volumes are 4,391 and the numbers of current serial titles are 663 in Japanese and 792 in non-Japanese.

Total library expenditures comprising personal, travel, maintenance and book expenditures are \$484,040 and the book expenditure itself are \$250,400.

Thenumbers of objective users are 1,438 for the faculty members, 1,327 for students, and 210 for others. Users visited per day are 230, the numbers of borrowers and circulated books per day are each 37 and 66. The number of item photocopied per year are 29,592.

With regard to inter-library loans, the numbers of lent materials, photocopies requested from domestic and overseas are 43, 8,697, and 19, respectively. On the other hand, the numbers of borrowed materials, domestic and overseas requested photocopies are 40, 1,986, and 69.

Concerning reference services, the numbers of literature searches, identification of holding libraries, fact finding, and user instruction are 573, 1,515, 285, and 378, respectively. The state of usage on online retrieval which is one of the most current and active reference services is introduced below.

2.1. State of usage on online retrieval

As the first online bibliographic information retrieval system in Japan, the JOIS(JICST-the Japan Information Center for Science and Technology-Online Information System) service was started via telephone line in 1978. From the questionnaire of online retrieval usage between March, 1982 and April, 1983, sixty five of seventy medical university libraries provided online retrieval services. Average number of questions processed by one library per year were 411, average connecting time in one library were 62.7 hours per year, average number of printed out citations per year were 7,783, and average fee per year were \$3,834. Percentage of MEDLINE usage in databases used was 85.5 and percentage of JOIS system in vendors used was 77 in comparison to 22 of DIALOG.³⁾

3. Continuing education

There are two programs on the continuing education for

the members of JMLA.

One of them is the Workshop for Medical Librarians which began in 1966 for those who has the career less than three years in a medical library. It usually holds three days every year under the basic training course like medical librarianship and how to use the reference tools including Index Medicus and Igakuchuoza (the only Japanese medical sciences abstract journal). The number of attendants is about fifty and they have the duties to write reports on which they are interested in before holding the workshop. After the Workshop, moreover, they also have duties to write an article till next three months. The articles are published annually as the "Collected Papers of the Workshop for Medical Librarians" since 1974.

Another is the Seminar for Medical Librarians which began in 1974 for those who has the career more than three years. It holds two days every year under one theme set up by the Steering Committee. The number of attendants is about thirty and they speech and discuss each other for twenty minutes their own thema based on the abstracts already published. After the Seminar the contents discussed in the Seminar are published as the "Collected Papers of the Seminar for Medical Librarians."

4. Exchange program

The exchange program on duplicated issues of periodicals was started in 1976 to supplement their collections each other. The list of duplicated issues stored in member's libraries are constructed twice a year and by checking it each library request to holding libraries the issue they want to fill the lack issues in their own collection.

5. Publications

5.1. The official journal "Igaku Toshokan"

The official journal "Igaku Toshokan"(in Japanese) which was published bimonthly in 1954 was A5 in size and the frequency of publication was changed to "quarterly" in 1965. The size of journal, moreover, was enlarged to B5 edition in 1969. The volume 31 of last year (1984) consisted of fifty articles in 436 pages. The Cumulative Index of vol. 1 to vol.25 (1954-1978) of "Igaku Toshokan" was constructed in 1981. It made of the cumulative contents, subject and author indexes.

5.2. The List of Members of JMLA

The "List of Members of the Japan Medical Library Association" are published and distributed every year during the annual meeting of JMLA.

It consists of institutional name, their address and

telephone number, each librarian's name, his status and personal address.

5.3. The Annual Statistics of JMLA

The "Annual Statistics of the Japan Medical Library Association"(with English items) consists of; name of the libraries, buildings and facilities, staff & employees, full-time or non full-time, qualification & experience of full-time staff, holdings by books and serials, annual acquisition, library expenditures by parent institution, operating expenditure, funds for books & non-book materials, services (opening hours, special closed days, number of the faculty members and students, number of users a day, circulation, photocopying, inter-library loan, reference services including online retrieval, facts finding, and user instruction), processing(usage of classification schemes and cataloging rules), number of audio-visual materials and machinery & equipments , microphotographs , and cine-projectors, publications of the parent institution and library.

5.4. Union Catalogue of Foreign Books

"Union Catalogue of Foreign Books in the Libraries of Japan Medical School" had been maintained in card form as a reference tool for identification of the libraries holding a

certain foreign(non-Japanese) book by the Medical Library and Information Center of Keio University in order to response to the question of which library is holding the foreign book which users want to read. But the Union Catalog was decided to be published in book form monthly since 1980 and now publishes quarterly. At the same time the Annual Cumulated editions has been published back to 1977.

5.5. Union List of Medical Periodicals

The first edition of "Union List of Medical Periodicals in the Medical Libraries of Japan" was published by JMLA in 1931 to practice easily inter-library loan of periodicals most important for physicians. The second and third edition was produced in 1935 and 1942. After the World War II the fourth edition was published separately ; Periodicals in Foreign Languages Section in 1961 and Domestic Periodicals Section in 1963, and following the fifth edition of the former in 1969 and the latter in 1972, respectively. As the number of periodicals is ever-growing, the computer was introduced to compile and publish the sixth edition. Its "Periodicals in Foreign Languages Section" was issued in 1977 and "Domestic Periodical Section" in 1980. Now the seventh edition of "Periodicals in Foreign Languages Section" of the "Union List of Medical Periodicals in the Medical Libraries of Japan" is preparing.

5.6. List of Current Periodicals Acquired

The "List of Current Periodicals Acquired by the Japanese Medical, Dental and Pharmaceutical Libraries" was started to publish annually in 1957 in order to bridge the interval between existing "Union List of Medical Periodicals in the Medical Libraries of Japan" and publication of the updated edition. It comprises of non-Japanese and Japanese periodical sections which have the codes indicating libraries holding the volume and number of each periodical. In the List of Cooperating Libraries included, the code and abbreviated name, name in Japanese and English of library, address, telephone and telex number, kind of photocopying machine, and number of postal transfer account are described.

5.7. Collected Papers

As mentioned above Chapter 2, two collected papers are annually published.

The "Eighteenth Collected Papers of the Workshop for Medical Librarians" of last year publishes forty six papers in 315 pages, as well, "Tenth Collected Papers of the Seminar for Medical Librarians" publishes twenty five papers in 265 pages.

5.8. Other publications

The "Abbreviation List of Japanese Medical periodicals"

was published in 1959 and it consists of title in Roman letter, Japanese title, abbreviated title, and history of 1,114 periodicals.

"Directory of Japanese Periodicals in Science and Technology" published in 1969 comprises Japanese title, title in Roman letter, abbreviated title, English title, publisher, frequency of publication, and history of approximately nine thousand periodicals.

"How to Use Index Medicus" and "How to Search Medical Literatures by Index Medicus" written by T. Muramatsu are published each in 1971 and 1979. "How to use Excerpta Medica" by K. Imamura and "How to catalog foreign proceedings" are also published each in 1974 and 1982.

The first edition of "Inter-library loan Manual" was published in 1976 and revised edition in 1983.

The 1978 edition of MeSH(Medical Subject Headings) used in Index Medicus published by the U.S. National Library of Medicine is translated and published in three Japanese editions ; the "English-Japanese Alphabetical List" in 1979, both the " English-Japanese Categorized Lists" and the " Japanese-English Alphabetical List" in 1980.

6. Annual Meeting

The annual meeting of JMLA has been held for two days in every October. But at the last year Meeting, the

beginning of fiscal year of JMLA was changed from September to April. Thus, the fifty sixth Annual Meeting of this year was held in Tokyo on May 16-17th, 1985. There were about 350 attendants, and the revision of the regulation of JMLA in addition to a budget and statement of accounts were discussed. The activities of JMLA in eight regions, the decision of the JMLA Award and the Subsidy for Study which are offered one hundred thousand yen every year were reported.

7. Fifth ICML

The first International Congress on Medical Librarianship (ICML) was held in London in 1953 under the main theme of "To survey the current position and activity of medical libraries throughout the world, in the light of their different origins and varying advances". The following second ICML was held in Washington in 1963, third in Amsterdam in 1969, fourth in Belgrade in 1980, the fifth ICML will be held in Tokyo on the 30th of September in 1985 under the main theme of "Medical libraries-one world; resources, cooperation, services".

The five Continuing Education courses will be provided on the 30th of September. These are as follows; Course 1; Biomedical materials-selection, acquisition and management, Course 2; Drug and pharmaceutical information

resources, Course 3; MEDLINE and Index Medicus for the health science librarian, Course 4; MeSH and NLM Classification, Course 5; Planning and management of basic health libraries.

The " Abstracts of 5th International Congress on Medical Librarianship" comprising one hundred thirty five abstracts from thirty seven countries was published in last December.

8.The future of JMLA

JMLA was organized by an institutional level and has becoming almost sixty years old. There are some problems on JMLA arisen. At first JMLA has not a personal member. To become a member of JMLA has to satisfy the standards provided. So small hospital libraries cannot become members unless the standards is fullfilled. It is difficult to revise the standards and even if it would be changed, it will take several years. On the other hand, a few organizations and meetings have been organized and held meetings as a personal level beyond subject fields of libraries. JMLA, therefore, is standing at the time of how to stimulate and activate their members and how it plays a leading role in the world of Japanese libraries as before , in response to changes of social and health sciences environment including international cooperation activities like the exchange program of duplicated issues of

periodicals between domestic and overseas.

References

1. Tonosaki, M. Medical libraries. in The Library Yearbook, Tokyo, Japan Library Association, 1982. p.140-143.
2. JMLA. The 55th average figures of the Japan Medical Library Association. The 55th Annual Statistics of the Japan Medical Library Association (April, 1983-March, 1984). Tokyo, JMLA. 1984. p.239-245.
3. Tonosaki, M. Usage and its problem of medical online bibliographic information retrieval in the Japan Medical Library Association. Igaku Toshokan 31(1):6-11, 1984.

A japán orvosi könyvtárak szövetségének működése

MASAAKI Tonosaki

Nippon Medical School Library, Tokió

Igazgató: Prof. Tomizo Kato

1. A japán orvosi könyvtárak szövetségének /JMLA/ története

A szövetséget abból a gyakorlati célból alapították, hogy létrejöjjön a könyvtárközi kölcsönzőrendszer öt egyetem között: Niigata, Okayama, Chiba, Kanazawa és Nagasaki könyvtárai között: az alapítás dátuma: 1927. Eleinte a JMLA-t "Conference on the National Medical University Libraries" névvel illették, majd 1929-ben a "Conference on the Medical University Libraries" nevet alkalmazták. 1949-ben a nevüket a "Conference on the Japan Medical Libraries" váltotta fel. Mai nevüket, a "Japan Medical Library Association"-t 1954 óta használják./1/

A jelenlegi tagok megoszlása a következő: 85 rendes tag, 15 szövetséges tag, egy kooperatív tag és 30 támogató.

2. A japán orvosi könyvtárak numerikus átlagadatai

A JMLA ötvenötödik évi statisztikája szerint a könyvtárak összesített adatai a következők: a teljes alapterületük 1849 m^2 , a hivatali helyiségek területe 154 m^2 , az olvasótermeké 446 m^2 , a raktárterület 704 m^2 , az olvasók számára 137 ülőhely áll rendelkezésre, a polcok hossza 4472 polcfolyóméter. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak száma ma 10,5 fő /közülük 7,6 szakképzett/ és mintegy 60%-uk nő.

A könyvtárak állománya együttesen: 54.012 könyv, 49.077 időszak kiadvány /összesen 103.089 könyvtári egység/.

Az időszak kiadványok félesége 1144 japán és 1410 nem japán nyelvű folyóirat. Az évenkénti gyarapítás - beleértve az ajándékba és cserébe kapott dokumentumokat is - 4391 kötet.

A kurrens időszak kiadványok száma pedig 663 japán és 792 nem japán folyóiratcím.

A könyvtárakra fordított teljes évi költség - beleértve a személyzet fizetését, a kiszállásokat, a fenntartást, valamint az állomány beszerzésére fordított összegeket - 484.040 dollár, ebből a könyvekre fordított költség önmagában is 250.400 dollárt tesz ki.

Az olvasók száma a következő: 1438 tanszéki dolgozó és oktató, 1327 hallgató, 210 más olvasó. Az egy napra jutó olvasók száma 230, a napi kölcsönzőké 37, a kölcsönzött könyveké pedig 66. Az évente fénymásolt dokumentumok oldalszáma 29.592.

A könyvtárközi kölcsönzés adatai: a kölcsönadott dokumentumok száma 43, a belföldre adott fotokópiák száma 8697, a külföldre adottaké 19. A kölcsönvett művek száma 40, hazai könyvtáraktól 1986, külföldiektől 69 fotokópiát kaptak.

A tájékoztató szolgálat adatai: irodalomkutatás: 573, lelőhelykeresés: 1 515, tényadatok felkutatása: 285 esetben, az olvasók utbaigazítása: 378 esetben.

Ujabban az online irodalomkutatás egyre jobban terjed, ez a legaktívabb tájékoztató szolgáltatások egyike.

2.1. Az online irodalomkutatás alkalmazása

A Japánban elsőként bevezetett online bibliográfiai információ-lehívó rendszer, a JOIS/JICST /Japan Information Center for Science and Technology/Japan Online Information System/, azaz a japán műszaki tudományos információs központ és online információs rendszer 1978-ban kezdte meg a működését telefon vonalakon keresztül. A tapasztalatokat és véleményeket 1983-ban kérdőívekkel vizsgálták 1982 és 1983 tavasza között. Ekkor a hetven orvosegyetemi könyvtár közül hatvanöt rendelkezett az online lehívórendszerrel. Az egy könyvtár által egy év alatt feldolgozott kérdések átlaga 411 volt, az egy könyvtárra jutó átlagos felhasználási idő 62,7 óra, a kiíratott bibliográfiai tételek átlaga 7783, az évi átlagos költség pedig 3834 dollár volt. Az igénybevett adatbázisok kihasználtsága a következőképpen alakult: a Medline- adatbázist 85,5%-ban, a JOIS rendszert 77%-ban használták ki szemben a Dialog 22%-os értékével /3/.

3. Folyamatos képzés

A JMLA tagjai számára két folyamatos program áll rendelkezésre.

Az egyik a már 1966-ban indított tanfolyam, azok számára, akik három esztendőnél rövidebb ideje dolgoznak orvosi könyvtárban. Ez minden évben rendszerint három napot vesz igénybe és alapvető orvosi könyvtárosi ismereteket nyújt, egyuttal megtanít a tájékoztató apparátus használatára, beleértve az Index Medicust és az Igakuchuoasshi-t, az egyetlen japán nyelvű orvostudományi referáló folyóiratot. A résztvevők száma mintegy ötven. A tanfolyam befejezése előtt vizsgadolgozatot írnak olyan témáról, amely közvetlenül összefügg a munkájukkal. Majd a tanfolyam befejezése után három hónapon belül közleményt is kell írniuk. Ezeket a cikkeket 1974 óta évente megjelentetik a "Collected Papers of the Workshop for Medical Librarians" című gyűjteményes műben.

Egy másik tanfolyam az orvosi könyvtárosok szeminárium, ugyan- csak 1974-ben indult azok számára, akik már három évnél régebben dolgoznak orvosi könyvtárban. Ez évente két napot vesz igénybe min- dig az oktató bizottság által megadott témában. Az előadásokat maguk a résztvevők tartják, egy-egy előadás időtartama 20 perc. Ezután kö- vetkezik a vita. A vita lezárása után a tanulságok beépítése követ- kezik az eredeti előadás szövegébe, az előadó megírja cikk formájá- ban és ezt a "Selected Papers of the Seminar for Medical Librarians" című gyűjteményes műben publikálják.

4. Csereprogramok

A folyóirat-duplikátumok csereprogramját a gyűjtemények kiegé- szítése érdekében 1976-ban kezdték meg. A tagok könyvtáraiban meg- lévő többes példányok listáját évente kétszer állítják össze.

5. Közlemények

5.1. Az "Igaku Toshokan"

című orvosi könyvtárosi folyóirat japánul jelenik meg 1954 és 1965 között két havonta, azóta negyedévenként, mérete 1969 óta nagyobb, B5-ös formátumu. Az 1984. évfolyam 435 oldalon ötven közleményt pub- likált. Összeállították az 1-25. kötet kumulatív indexét összesített tartalomjegyzékkel, szerzői és tárgyszómutatóval.

5.2. A JMLA tagjainak névsorát az évenkénti értekezletekre ugyancsak évente állítják össze és terjesztik. Az adatok: a tagintézmény neve, címe, telefonszáma, a könyvtárosok neve, státuszának megjelölése és otthoni címe.

5.3. A JMLA statisztikai évkönyve

angol nyelven az alábbi adatokat közli: a könyvtárak neve és címe, az épület és a berendezés adatai, státuszok és létszám, a teljes munkaidőben foglalkoztatottak és a részfoglalkozásuk képzettségi adatai és gyakorlati könyvtári ideje, állományadatok, az éves beszerzés adatai, az anyaintézet által a könyvtárra fordított költségek, a működtetési költség, a szolgáltatások adatai, a nyitvatartási idő, a speciális zárvatartási napok, a tanszék tagjainak és a hallgatóknak a száma, a napi olvasóforgalom, a dokumentum-forgalom, a fénymásolás és a könyvtárközi kölcsönzés adatai, a tájékoztatás adatai, beleértve az online irodalomkutatásokat, a tényadat közlések és az olvasói utbaigazítások száma, az osztályozás rendje és a katalógizálás szabályai, az audiovizuális dokumentumok száma, a gépi felszerelés, a mikrofilm leolvasók és a filmvetítők száma, az anyaintézet és a könyvtár publikációi.

5.4. A külföldi könyvek központi katalógusa,

azaz a "Union Catalogue of Foreign Books in the Libraries of Japan Medical Schools" kartotékban regisztrálja a lelőhelyadatokat. Közkívánatra a beszerzési és lelőhelyadatokat 1980 óta kiadvány formájában adják ki, mégpedig havonta. Kumuláció is készült 1977-ig visszamenően.

5.5 Az orvosi folyóiratok lelőhelyjegyzéke,

azaz a "Union List of Medical Periodicals in the Medical Libraries of Japan" című kiadványt a JMLA 1931-ben adta ki annak érdekében, hogy megkönnyítse az orvosok számára a könyvtárközi kölcsönzést. A második kiadásra 1935-ben, a harmadikra 1942-ben került sor. A 2. világháborút követően a negyedik kiadást két részletben jelentették meg, és pedig 1961-ben az idegennyelvű folyóiratok jegyzékét /"Periodicals in Foreign Languages Section" címen és 1963-ban a japán folyóiratok lelőhelyjegyzékét "Domestic Periodicals Section" címen.

Ugyanezek ötödik kiadására is sor került 1969-ben és 1972-ben.

Minthogy a folyóiratok száma évről évre emelkedik, a hatodik kiadásnál már számítógépes segítséget vettek igénybe. 1977-ben jelent meg az első számítógépes folyóiratjegyzék idegen nyelvű, majd 1980-ban japán nyelvű szekciója és előkészületben van a hetedik kiadás.

5.6. A kurrens periodikák jegyzéke

A friss beszerezésekről számol be /"List of Current Periodicals Acquired by the Japanese Medical, Dental and Pharmaceutical Libraries"/. Először 1957-ben adták ki, azóta folyamatosan jelenik meg. Tartalmazza a folyóirat nevét, évét, évfolyamszámát, a leíró helyeket japán és angol nevükön, a könyvtárak telefonszámát, telexszámát, a fénymásológép típusát és a könyvtár átutalási betétszámláját.

5.7. A gyűjteményes kiadványok

nevét és tartalmát az előbbieken már említettük, ezeket évente kétszer adják ki. A 18. kiadás 1985-ben jelent meg.

5.8. Egyéb kiadványok

1959-ben adták ki a japán orvosi folyóiratok rövidítéseinek jegyzékét "Abbreviation List of Japanese Medical Periodicals" néven. 1114 folyóirat latin- és japán betűs címen kívül a folyóirat rövidített nevét és történetét is tartalmazza.

A japán műszaki-tudományos folyóiratok jegyzéke "Directory of Japanese Periodicals in Science and Technology" 1969-ben jelent meg és a hazai folyóiratok japán és latin betűs címen kívül a kiadó nevét, a kiadvány gyakoriságát is tartalmazza, közel 9000 periódika történetével.

A "How to Use Index Medicus" /Hogyan használjuk az Index Medicust/ és a "How to Search Medical Literatures by Index Medicus" /Hogyan keressünk orvosi irodalmat az Index Medicus segítségével/ című kiadványok 1971-ben ill. 1979-ben jelentek meg T.Muramatsu összeállításában, a "How to use Excerpta Medica" /Hogyan használjuk az Excerpta Medicát/ pedig A.K. Imamura írta, 1974-ben adták ki.

A "How to Catalog Foreign Proceedings" /Idegen nyelvű kiadványok katalógizálásának módja/ című kiadvány 1982-ben látott napvilágot.

A könyvtárosok munkáját segíti az "Inter-Library Loan Manual" /A könyvtárközi kölcsönzés kézikönyve/; első kiadása 1976-ban, javított kiadása 1983-ban jelent meg.

A Medical Subject Headings-et, a közismert MeSH-t három japán fordításban adták már közre: 1979-ben angol-japán, 1980-ban japán-angol változatban.

6. Az évenkénti értekezletekre

minden év októberében kerül sor és két napig tart. A legutóbbi évben, a Tokióban megtartott értekezleten 350 volt a résztvevők száma. Megvitatták a JMLA szabályzatának módosítását és szó volt különböző költségvetési kérdésekről. Beszámoló hangzott el a szövetségnek nyolc régióban végzett tevékenységéről, majd kiosztották az ún. JMLA-díjat /"JMLA Award"/ és a tanulmányi támogatás összegét /"Subsidy for Study"/, az utóbbi 100.000 yent jelent évente.

7. Az orvosi könyvtárosok ötödik kongresszusáról

Az első kongresszus 1953-ban Londonban zajlott le.

A kerettéma: "A világ orvosi könyvtárainak jelenlegi helyzete és tevékenysége létrehozásuk körülményei és különböző fejlődési lehetőségeik fényében" volt. 1963-ban tartották meg a második konferenciát Washingtonban, 1969-ben a harmadikat Amsterdamban, a negyediket 1980-ban Belgrádban. Az ötödikre 1985 Őszen kerül sor Tokióban.

Kerettémája: "Az orvosi könyvtárak egységes mivolta, a működés forrásai kooperáció, szolgáltatások".

A konferenciával párhuzamosan tanfolyamokat is szoktak tartani. Tokióban öt lesz: 1. Az orvosi-biológiai dokumentumok kiválasztása, beszerzése és kezelése, 2. Gyógyszerészeti információs források, 3. A Medline és az Index Medicus az orvosi könyvtárakban, 4. A MeSH és az NLM-klasszifikáció. 5. Orvosi könyvtárak tervezése és működtetése.

A leendő előadások összefoglalói a múlt év decemberében már megjelentek "Abstracts of 5th International Congress on Medical Librarianship" címen, harminchét ország százharmincöt könyvtárosának előadásait mutatja be.

8. A JMLA jövője

A JMLA-t intézményi szinten szervezték meg és mintegy 60 éves. Az idők során működése kapcsán több probléma merült fel, például: a szövetségnek nincsenek személyi tagjai, sőt az intézményi tagság eléréséhez is bizonyos standardok teljesítésére van szükség. Így számos olyan kis kórházi könyvtár nem lehet tag, amely a standardokat nem tudja teljesíteni. Hiba az is, hogy személyi tagjai nem lehetnek, holott az utóbbi időben több olyan megbeszélés is volt, amelyeknek a tárgya éppen a könyvtárosok szubjektív gondjai voltak. Tudomásul kell vennie a szövetségnek, hogy a japán könyvtárak világában eddig játszott vezetőszeropét csak úgy tudja továbbra is megtartani, ha alkalmazkodik azokhoz a változásokhoz, amelyek a társadalomban, de a szűkebb egészségügyi környezetben is lezajlottak.

Тоносаки МАСААКИ:

Деятельность Ассоциации японских медицинских библиотек

В статье описана 60-летняя история деятельности Ассоциации японских медицинских библиотек (Japan Medical Library Association). После изложения средних статистических данных о работе японских медицинских библиотек и состоянии применения системы онлайн освещаются две текущие программы подготовки кадров, программа обмена дубликатами журналов, ряд публикаций, ежегодные конференции, У международный съезд медицинских библиотекарей, а также перспективы АЯМБ.

Перспективы развития информационной сети социалистических стран

Г.А.СЕРОВА – В.В.ЯНИОВ, Москва

Наука, техника, производство – научно-технический прогресс в целом требуют все больше, а главное более новой информации, подготовленной для восприятия. Возможности органов научной и технической информации стран даже с достаточно развитой информационной инфраструктурой пока не обеспечивают возрастающих потребностей пользователей информации, и связано это с исключительной способностью человека к восприятию информации. Говоря о проблемах научно-технической информации, становится все более заметной тенденция интеграции информационных ресурсов стран в рамках национальных, региональных и международных систем, формируется концепция дальнейшего развития автоматизированной распределенной информационной системы как сети автоматизированных центров НТИ. В странах-членах СЭВ уже положено начало развитию сети национальных информационных центров, которые будут связаны каналами связи не только между собой, но и с другими национальными, региональными и международными информационными сетями, и дадут пользователям возможность дистанционного доступа к соответствующим массивам научной и технической информации. В данный момент, когда сеть НТИ стран-членов СЭВ находится на стадии создания и проведения экспериментов, вероятно, вопросы методологии создания сети распределенных банков данных являются наиболее важными и своевременными. Работы по созданию диалоговых систем поиска в базах данных ведутся сейчас в НРБ, ВНР, ГДР, ПНР, СССР и ЧССР в рамках национальных информационных сетей.

В начале 80-х годов странами-членами СЭВ была начата разработка проекта Централизованной системы национальных центров автоматизированного доступа к зарубежным банкам данных и сетям ЭВМ (ЦСАД). ЦСАД представляет собой систему национальных центров автоматизированного обмена информацией социалистических стран, соединенных между собой каналами связи. Создание ЦСАД является качественно новым этапом в расширении и углублении научно-технического сотрудничества социалистических стран, новым шагом на пути интеграции государственных систем научной и технической информации.

Наиболее важными целями сотрудничества стран-участниц ЦСАД являются:

- обеспечение прямого доступа потребителей научной и технической информации из любой страны-участницы ко всем базам данных, предоставляемым системой, включая доступ к банкам данных западноевропейских стран, международным информационным системам и службам (АГРИС, ИНИС, ИНПАДОК) и сетям (ЕВРОНЕТ, СКАННЕТ);
- качественное увеличение объемов и номенклатуры баз данных, доступных пользователям из социалистических стран в оперативном диалоговом режиме;
- повышение экономической эффективности деятельности органов НТИ за счет расширения круга потенциальных пользователей путем наращивания количества терминалов, подсоединенных к ЭВМ, осуществляющих обработку баз данных;
- углубление интеграции национальных информационных систем социалистических стран на государственном уровне путем обеспечения совместности и взаимодействия диалоговых информационно-поисковых систем;
- содействие развитию национальных телекоммуникационных сетей НТИ на основе внедрения унифицированных средств пользователей для работы с базами данных, унифицированных интерфейсов и процедур, типовых

наборов программных и технических средств.

Построение международной сети национальных центров научно-технической информации (МСНЦ НТИ) социалистических стран будет осуществляться путем постепенного подключения национальных центров НТИ стран-членов СЭВ к национальным центрам автоматизированного обмена информацией с зарубежными банками данных и сетями ЭВМ (НЦАО). В СССР функции НЦАО возложены на Всесоюзный научно-исследовательский институт прикладных автоматизированных систем (ВНИИПАС), в НРБ — на ЦИНТИ, в ЧССР — на УВТЭИ. В некоторых странах еще не определено, какая организация будет выполнять функции НЦАО, но, как правило, им становится самый крупный информационный институт или центр в стране.

Построение МСНЦ НТИ будет осуществляться поэтапно.

На первом этапе (1983–1985 гг.) будет уточняться состав участвующих в сети информационных органов, заключение договоров между органами НТИ и НЦАО в каждой стране. В этих договорах, с одной стороны, будут определены условия предоставления информационным органам баз данных для теледоступа к ним зарубежных пользователей, с другой стороны, в них должно быть определено, на каких условиях НЦАО предоставляет пользователям свои технические средства (каналы связи, терминалы, ЭВМ). НЦАО являются узлами коммутации сетей ЭВМ, которые обеспечивают обмен информацией (в том числе и научно-технической) между странами-участницами этой сети. Будут заключаться двусторонние и многосторонние соглашения между НЦАО стран, в которых будут определены условия взаимодействия между ними, включая и условия обмена научно-технической информацией по каналам связи как с социалистическими, так и капиталистическими странами. Обмен информацией будет проходить в экспериментальном режиме локально. Будут разрабатываться организационно-методические документы, определяющие порядок и усло-

вия доступа органов НТИ к зарубежным банкам данных и сетям ЭВМ и методические пособия для пользователей, организовано обучение и практическая подготовка пользователей методам теледоступа, как правило в НЦАО. Количество центров-участников работ на этом этапе не превысит, по-видимому, 10-15.

На втором этапе (1986-1990 гг.) начнется разработка концепции МСНЦ НТИ (ИНТЕРСЕТИ), расширится круг участвующих органов НТИ, в том числе и служб стран-нечленов СЭВ (СФРЮ, Финляндия и др.), более тесное взаимодействие с международными системами и национальными сетями НТИ западноевропейских стран. Обмен информацией в режиме теледоступа будет осуществляться на регулярной основе в режиме, постепенно приближающемся к опытной эксплуатации. В этот же период разработки программного и технического обеспечения обмена информацией в режиме теледоступа будут проводиться скоординированно всеми участниками. Начнутся экспериментальные работы по обмену информацией между отдельными центрами в режиме сети. Произойдет дифференциация и специализация участников сети на центры коммутации, центры-генераторы, центры-распределители и центры-потребители информации. Некоторые центры будут одновременно участвовать в обмене информацией с другими создаваемыми и действующими сетями. Например, ВИНТИ, ВНТИЦентр и ИНИОН будут входить как участники и в национальную сеть (САЦНТИ), и в международную сеть стран-членов СЭВ, и в АКАДЕМсеть. Количество участников работ, предположительно, приблизится к 30-40.

На третьем этапе (1990-1995 гг.) участники сети будут уже работать в режиме сети, начнется взаимодействие сетей между собой. Количество участников сети может приблизиться к 100 и более. Все участники сети по своим функциям будут подразделяться на:

- центры-генераторы;
- центры-распределители;

-центры-потребители;

-центры коммутации.

Центры-генераторы – информационные органы НТИ, имеющие собственные базы данных, предоставляющие их пользователям сети в режиме удаленного доступа.

Центры-распределители – органы НТИ, формирующие базы данных на кооперативной основе и обеспечивающие доступ к ним коллективных потребителей информации.

Центры-потребители – информационные службы, обеспечивающие доступ пользователей к банкам данных и информационным сетям.

Центры коммутации – специализированные узлы сети, обеспечивающие взаимодействие коммуникационных и вычислительных средств сети в определенных режимах разделения ресурсов (пакетной коммутации или коммутации каналов).

Все национальные центры автоматизированного обмена информацией являются центрами коммутации. По мере развития сетей все центры-участники нескольких сетей станут также центрами коммутации в большей или меньшей степени (например, ВИНТИ, ИНИОН, ВНИЦентр, ЦИТИ НРБ, УВТЭИ ЧССР).

Л и т е р а т у р а

1. Сборник "Проблемы МСНТИ" № 2, 1981 г.

Az információs hálózat fejlődési perspektívái a szocialista országokban

SZEROVA Galina A. - JARNOV, V.V.

Vseszozjuznij Naucsno-Iszszledovatel'szkij Insztitut
Medicinszkij i Mediko-tehniczeszkij Informacii

M o s z k v a

A tudomány, a technika, a termelés - egészében véve tehát a tudományos-műszaki haladás - mind több és főleg mind újabb, befogadásra és felhasználásra alkalmas információt igényel. Még a fejlett információs infrastruktúrával rendelkező országok műszaki információs szervei sem képesek a növekvő információs igények kielégítésére, ez egyebek között összefügg az ember kivételes információ-befogadó képességével is.

A tudományos-műszaki információ problémáiról szólva, meg kell említenünk azt a tendenciát, hogy az egyes országok információs forrásai integrálódnak, kialakult az automatizált, osztott vagy decentralizált információs rendszerek továbbfejlesztésének koncepciója, mint a tudományos-műszaki tájékoztatás automatizált központjainak a hálózata.

A KGST-tagországokban megkezdtek a nemzeti információs központok hálózatának létrehozását, amelyek nem csak egymáshoz fognak kapcsolódni, de más nemzeti regionális és nemzetközi információs hálózatokhoz is, és távolsági adatelérést is lehetővé tesznek a felhasználók számára. A jelenlegi kísérleti stádiumban, amikor az információs hálózat kialakítása folyik, a legfontosabb és leg sürgetőbb módszertani feladat a különböző, szétszórt adatbankok hálózatba szervezése. Párbeszédés üzemmódu adatbázisok létrehozásán fáradoznak Bulgáriában, Magyarországon, az NDK-ban, Lengyelországban, a Szovjetunióban és Csehszlovákiában a nemzeti információs hálózat keretében.

A 80-as évek elején a KGST-országok elkezdtek a külföldi adatbankok és számítógéphálózatok automatizált elérését biztosító nemzeti központok centralizált rendszerének kidolgozását. Ez a centralizált rendszer az automatizált információcserét végző nemzeti központok hálózata, amelynek egységei távolsági adatátviteli csatornán kapcsolódnak egymáshoz.

A centralizált rendszer létrehozása minőségileg új szakasz a szocialista országok tudományos-műszaki együttműködésének bővítésében és elmélyítésében, új lépés a tudományos-műszaki tájékoztatás országos rendszereinek integrációjában.

A centralizált rendszerben résztvevő országok együttműködésének legfontosabb céljai:

- közvetlen hozzáférés biztosítása a tudományos-műszaki információ felhasználói számára minden, a rendszer által nyújtott adatbázishoz, beleértve a nyugat-európai országok adatbankjait, a nemzetközi információs rendszereket és szolgáltatásokat /AGRIS, INIS, INPADOC stb./ és hálózatokat /EURONET, SCANNET/;
- a szocialista adatbázisokból párbeszédés üzemmódban elérhető adatbázisok volumenének növelése, tematikai bővítése;
- a tudományos-műszaki információs szervek tevékenységében a gazdasági hatékonyság növelése, a potenciális felhasználók körének bővítése a számítógéphez kapcsolt terminálok számának emelése révén;
- a nemzeti információs rendszerek országon belüli integrációjának elmélyítése interaktív információkereső rendszerek kompatibilitásának biztosításával;
- a tudományos-műszaki tájékoztatás nemzeti telekommunikációs hálózatainak fejlesztése, egységesített eszközök bevezetése, egységesített interfészek és eljárások, típus programeszközök és műszaki be rendezések alkalmazása útján.

A szocialista országos nemzeti információs központjai nemzetközi hálózatának kiépítése fokozatosan valósul meg oly módon, hogy a külföldi adatbankokkal és számítógéphálózatokkal automatizált információcserét folytató nemzeti központokhoz csatlakozni fognak a KGST-országok nemzeti tudományos-műszaki információs központjai.

A Szovjetunióban az automatizált információcsere országos központja az Alkalmazott Automatizált Rendszerek Össz-szövetségi Tudományos Kutató Intézete /VNIIPASZ/, Bulgáriában a Tudományos-Műszaki Információs Központ /CINTI/, Csehszlovákiában az UVTEI. Néhány országban még nem döntötték el, melyik intézmény látja majd el a fent jelzett funkciót, de várhatóan ez mindenütt a legnagyobb információs intézet vagy központ lesz.

A nemzeti információs központok nemzetközi hálózatának kiépítése szakaszosan történik. Az első szakaszban /1983-1985/ meghatározzák a hálózatban résztvevő információs szervek összetételét, megkötik a szerződéseket az információs szervek és az automatizált információcserét végző központ között. Ezekben a szerződésekben egyrészt meghatározzák az adatbázisokhoz való hozzáférés feltételeit, másrészt rögzítik, hogy az automatizált információcsere központja milyen feltételek mellett teszi lehetővé műszaki eszközeinek /adatátvitel, terminál, számítógép/ használatát.

Az automatizált információcsere nemzeti központjai biztosítják az információcserét a hálózatban résztvevő országok között. A nemzeti központok két- és sokoldalú szerződéseket kötnek, amelyekben meghatározzák az együttműködés feltételeit, köztük a hálózati csatornán történő tudományos-műszaki információcsere feltételeit mind a szocialista, mind a kapitalista országok viszonylatában. Az információcsere kísérleti üzemelése minden országban helyileg történik. Kidolgozzák azokat a szervezeti és módszertani dokumentumokat, amelyek szabályozzák a külföldi adatbankokhoz és számítógéphálózatokhoz való csatlakozás rendjét és feltételeit, módszertani segédleteket állítanak össze a felhasználók számára, a nemzeti automatizált információcsere központjában oktatást és gyakorlati képzést nyújtanak a távolsági elérési módszereinek elsajátítására. A résztvevő központok száma ebben a szakaszban valószínűleg nem haladja meg a tiztizenötöt.

A második szakaszban /1986-1990/ a nemzetközi hálózat /INTERSZET/ kidolgozása kezdődik meg, bővül a nemzeti résztvevők köre, többek között a KGST-en kívüli országok /Jugoszlávia, Finnország stb./ bekapcsolódásával is, fokozódik az együttműködés a nemzetközi rendszerekkel és a nyugateurópai országok nemzeti hálózataival. A távolsági adatátvitelen alapuló információcsere rendszeressé válik, közeledik a próbaüzemeléshez.

Ebben az időszakban az információcsere lebonyolításához szükséges műszaki eszközök biztosítása koordináltan valósul meg. Az egyes központok közötti kísérleti információcsere hálózati rendszerben zajlik. Végbemegy a hálózat résztvevőinek differenciálódása, specializálódása az információt kommutáló, generáló, elosztó és felhasználó központokra. Bizonyos központok résztvesznek más hálózatokkal való információcserében is. Például a VINITI, a VNTICentr és az INION mint

résztvevők csatlakoznak a nemzeti hálózathoz, a KGST-országok nemzetközi hálózatahoz és az akadémiai hálózathoz is.

A résztvevők száma feltehetően eléri a harminc-negyvenet.

A harmadik szakaszban /1990-1995/ a résztvevők már hálózati rendszerben dolgoznak, folyamatosan megkezdődik a hálózatok egymás közötti együttműködése is. A hálózat résztvevőinek száma elérheti a százat, esetleg meg is haladja.

A hálózat résztvevői funkcióik szerint az alábbi módon oszlanak meg:

- generáló központok
- elosztó központok
- felhasználói központok
- a kommutáció központjai.

A generáló központok olyan információs szervek, amelyek saját információs adatbázissal rendelkeznek, amelyet távolsági lekéréssel hozzáférhetővé tesznek a hálózat felhasználói számára.

Az elosztó központok a nemzeti információs rendszer olyan szervei, amelyek kooperáció útján hoznak létre adatbázisokat, és biztosítják az ezekhez való hozzáférést a kollektív felhasználók számára.

A felhasználó központok voltaképpen információs szolgálatok, amelyek az adatbankokhoz és információs hálózatokhoz való hozzáférést biztosítják a felhasználók számára.

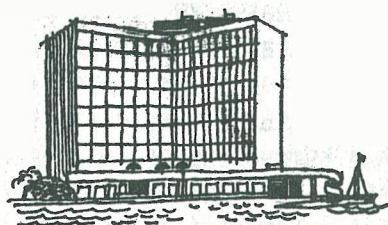
A kommutációs központok specializált hálózati csomópontok, amelyek biztosítják a kommunikációs és a számítástechnikai eszközök kölcsönös kapcsolatát a források megosztásának meghatározott rendjében.

Minden nemzeti automatizált információcsere-központ kommutációs központ. A hálózat fejlődésének előrehaladásával néhány hálózatban az összes központ kisebb vagy nagyobb mértékben kommutációs központtá is válik /pl. VINITI, INION, VNTICenter, CINTI/Bulgária/,UVTEI /Csehszlovákia/.

A cikkben szereplő rövidítések feloldása

CINTI	Centralen Insztitut za Naucsna i Tehnicseszka Informacija
INION	Insztitut Naucsnoj Informacii po Obscsesztennum Naukam

UVTEI	Ústředí Vědeckých, Technických a Ekonomických Informací
VNIIPASZ	Vszeszojuznűj Naucsno-Iszszledovatel'szkij Insztitut Příkladnűh Avtomatizirovannűh Szisztem
VNTICentr	Vszeszojuznűj Naucsno-Tehnicoseszkij Informacionnűj Centr

Galina SZEROVA. - V.V. JARNOV:

Perspectives of the development of the socialist countries'
information network

There is a tendency all the world over to integrate the information sources of various countries. In the early eighties, member countries of the Comecon started to work out the system of national centres providing automated access to foreign data banks and computer networks.

This is the system of the so-called national centres, the units of which will be connected with one another through long-distance data transmission channels.

The aim of the system is to provide the users with direct access to all the valuable data banks, including those of the Western European countries, to increase the number of data bases that are available on-line from the socialist data bases, to increase economic efficiency, to grow the circle of potential users by way of raising the number of terminals connected to the computer.

All this is planned to be realized in several stages. In the very first stage, it is determined how to be connected to foreign data banks, what kind of documents are lent and under which circumstances, what types of methodological guides are given to the users, as well as how librarians are taught to apply the methods of long-distance availability.

In the second stage /between 1986 and 1990/, the circle of the 10-15 participants will be widened, as some non-Comecon countries - e.g. Finland and Yugoslavia - will also join. The international network will have centres, commuting, generating, distributing and using information.

By the third stage /between 1990 and 1995/, the participants will have continuously been working in this running with approximately one hundred members.

A vezetői információellátásról az Egészségügyi
Vezetői Gyorsinformáció kapcsán

KÁLÓCZY Lajos

ESZTIK Szakirodalmi információs osztály

Igazgató Dr. Simon Pál

PROLÓGUS

1979 tavaszán az ESZTIK Szakirodalmi dokumentációs és kiadói főosztálya újszerű vállalkozásba kezdett. Az egészségügyi vezetők, szervezők jobb információellátása érdekében aktív kurrens szakirodalmi információs tevékenység kialakítását tűzte ki célul. Az addig "jól" bevált hagyományos dokumentációs munka /fénylyukkártyás dokumentum feldolgozás, cédula katalógusok építése, retrospektív témabibliográfiák, adatgyűjtemények összeállítása, eseti kérések megválaszolása stb./ nem haladta meg a passzív illetve ad hoc jellegű információszolgáltatás módszereit.

Az idők során felhalmozott dokumentumok feldolgozásából nyert információk viszonylagos zártságának feloldása, a felhasználói igények növekedése és minőségi változása, az országos fejlesztési törekvések valamint a nemzetközi integráció hatása pozitív irányba mozdította el a szakirodalmi információ szekerét. Ugyanakkor e mozgás ellen hatott a tényleges és potenciális felhasználók, azon belül is a felhasználói szintek aránytalansága, az igényeknek csupán nagy körvonalakban, nemegyszer homályosan megfogalmazott tematikája, az ágazaton belüli azonos profillal rendelkező szervezetek viszonylagos elszigeteltsége, a közös érdekek és célok nem elégséges felismerése és végül, de nem utolsósorban a világ és ezen belül hazánk gazdasági életében bekövetkezett nehezebb időszak.

Ilyen ellentmondásos makro- és mikro-viszonyok között adta ki a főosztály első, kétkötetes Szakirodalmi Tájékoztatóját az 1978-

-ban feldolgozott és szakrendbe sorolt dokumentumokról. Az igazi "áttörést" azonban a Vezetői Gyorsinformáció című periodikus kiadványával érte el /1.ábra/. E sorozatnak indulásakor se több se kevesebb célja nem volt, mint az, hogy az ESZTIK Könyvtárába beérkező szakirodalmi dokumentumokból szelektálva a legjelentősebbnek ítélt információkra, cikkekre, tanulmányokra, monográfiákra

VEZETŐI GYORSINFORMÁCIÓ

1979. JÚNIUS

TERVEZÉS, TERVGAZDASÁG, GAZDÁLKODÁS
MUNKAERŐ, MUNKAERŐGAZDÁLKODÁS 2.

TARTALOM

1. Folyóiratok	1
2. Folyóiratok	7
3. Új könyvek	8
4. Információk, hírek	8

Egészségügyi Minisztérium
Gazdasági, Tervezési és Információs Központja

1. ábra

ső szám nem várt pozitív visszhangot váltott ki. Hat év távlatából nagy biztonsággal állithatjuk, hogy ezt egyetlen tényezőnek: hiánypótló jellegének köszönhetette. E sorok írójának módja és lehetősége volt a kiadványt születésétől tevőlegesen végigkísérni. A szükségszerű változások és a remélhető fejlődés következtében csupán két jellemzője maradt változatlan: a kéthavonkénti megjelenése és térítésmentes terjesztése.

A kezdeti tapasztalatlanság, az elméleti és gyakorlati ismeretek szűkös volta valamint a vezetői szakirodalmi információs igények determinálatlansága nem tette lehetővé az induláskor annak az alapvető feladatnak a megoldását, amelyet a következőkben próbá-

folyamatosan hívja fel az egészségügyi vezetők, szervezők és más szakemberek figyelmét cimdírtások, rövid tartalmi ismertetések, részletek közlésével. Ezzel is elősegítve a címzettek lehetőség szerinti szakirodalmi informáltságát. Az első szám 1979 áprilisában jelent meg öt tematikus füzetben /1. Szervezés, vezetés 2. Tervezés, tervgazdaság gazdálkodás, munkaerő, munkaerő-gazdálkodás, 3. Egészségügyi statisztika, demográfia, lakosság egészségi állapota, egészségügyi ellátás, 4. Információ, számítástechnika, 5. Képzés, továbbképzés/. 180 példányban került terjesztésre az egészségügyi vezetők meghatározott körében. Már az el-

lunk felvázolni illetve meghatározni. E problémakör alapos elméleti és gyakorlati ismerete nélkül kevés lenne az esélyünk megfelelő szakirodalmi információszolgáltatások biztosítására a vezetők számára.

1. A VEZETŐI INFORMÁCIÓELLÁTÁS FILOZÓFIÁJA ÉS PROBLEMATIKÁJA

1.1 Mi a vezetés?

A vezetés társadalmi tevékenység. Létrejöttét a társadalmi szükségesség korai felismerése segítette elő már az emberré válás idején. A társadalmi fejlődés során a vezetés más munkatevékenységektől megkülönböztethető, sajátos felkészültséget és személyes adottságokat igénylő tevékenységgé vált. Lényegileg minden területen és szinten munkamegosztáson alapuló, célra orientáló, összehangoló és feltételeket biztosító, hatalomra épülő tevékenység.

1.1.1 A szocialista vezetés sajátosságai:

- a társadalom tudományos irányítása,
- a vezetés politikai tevékenység,
- a lenini elvek érvényesülése: demokratikus centralizmus, a vezetés objektivitása és konkrétsága, a "döntő láncszem" elve, anyagi és erkölcsi ösztönzők összehangolása, a vezetők eszméi-politikai elkötelezettsége,
- a rendszerszemlélet érvényesítése.

1.1.2 A vezetés funkciói

1.1.2.1 Tervezés: a vezetésnek az a fázisa, amelyben kidolgozzák a szervezet céljait, meghatározzák a feladatokat, kijelölik a cél elérésének különböző utjait, elősegítik a rendszer elemeinek összehangolt működését.

1.1.2.2 Döntés: valamely cél elérésére irányuló elhatározás, alternatív lehetőségek közötti választás, amely meghatározza a cél elérésének módjait is.

1.1.2.3 Szervezés: meghatározott cél érdekében folyamatok kialakítására, ezek ellátására alkalmas szervezetek létrehozására, működtetésére és fejlesztésére;

ezen szervezetek működésének formai és tartalmi előírásaira valamint az erőforrások optimális összehangjának megteremtésére irányuló tevékenység.

1.1.2.4 Ellenőrzés: valamely szervezetben folyó tevékenység eredményének, minőségjegyeinek, célszerűségének és feltételeinek megállapítására, értékelésére irányul.

1.1.2.5 További vezetési funkciók: operatív irányítás, kezdeményezés, minősítés.

1.2 A vezetés információszükséglete

Ahhoz, hogy a vezető be tudja tölteni vezetési funkcióit, minden tevékenysége megalapozásához tájékozódnia szükséges, információt kell szereznie. A vezető tájékozottságát az információ biztosítja. A tájékozottság mértéke és minősége az egész vezetési folyamat minőségét is nagymértékben meghatározza.

A vezetés folyamata 3 nagy szakaszra osztható:

- döntéselőkészítés /itt van a tájékozódásnak és az információknak a legnagyobb szerepe/
- döntés
- döntés végrehajtása.

1.2.1 Az információ

A világ folyamatairól, változásairól érkező minden olyan jelzés, amelynek hirtartalma van a címzett számára s amely közvetve vagy közvetlenül felhasználható a társadalom illetve annak alrendszerei vezetésében és irányításában. Ennek során nem elegendő csak az információ mennyiségi oldalát ismerni, mivel egyrészt a társadalmi jelenségek, viszonyok nagy része nem számszerűsíthető, nem formalizálható, másrészt ott is, ahol ez lehetséges, a formalizált információt még le kell fordítani a felhasználó számára érthető "nyelvre". Meg kell határozni azt is, hogy mi az információ tartalmi értéke, haszna stb. Ez a minőségi oldal már kívül esik a matematika határain.

1.2.2 A vezetés információrendszere

A vezetés tájékozottságát a vezetett szervezetben kiépített információrendszernek kell biztosítani. Információrendszer az információ forrásainak, feldolgozásának, tárolásának,

továbrbitásának, visszaalakításának és felhasználásának egy-
séses rendszere.

1.2.3 Az információval és az információrendszerrel szemben támasz-
tott követelmények:

- valóságűség, alapvető követelmény a komplexitás elve,
- rendszeresség és folyamatosság, az információnak a válto-
zások természete által determinált periodusokban kell ren-
delkezésre állni,
- időszerűség, az információk akkor álljanak rendelkezésre,
amikor az még vagy már lehetőséget biztosít a döntéshoza-
talra,
- igazodás a döntési szintekhez, az információ tartalma,
formája feleljen meg a különböző vezetési /döntési/ szin-
tek feladatainak, ezek ellátásához adjon segítséget illet-
ve ezeket maradéktalanul biztosítsa,
- szelektivitás, az információrendszernek biztosítania kell
a megfelelő szelektivitást. Ne rögzödjön a rendszerben
semleges vagy haszontalan információ.

2. Az egészségügyi vezetés, irányítás információigénye

A szocialista egészségügy alapelvei szerint az egészségpolitika
összhangban a gazdaságpolitikai elvekkel határozza meg az egész-
ségügy fejlesztésének jellegét, irányát, ütemét, az egészségügy
szervezetének, működésének tartalmát és módszereit, az egész-
ségügy vezetésének és irányításának rendjét. Az egészségügy mű-
ködésének kereteit, irányítását az államszervezetben megfelelő
törvények, rendeletek és utasítások szabályozzák. Az egészség-
ügy országos irányítása és felügyelete az Egészségügyi Minisz-
térium feladata, ami elsősorban elvi irányítás, az irányok
meghatározása, a távlati célok, feladatok kijelölése.

Mindehhez információkra van szüksége az ország lakosságának
egészségi állapotáról, az egészségügyi intézmények működéséről.
Az irányító apparátus tevékenysége mellett az információbizto-
sítás területén meghatározó szerepe van a társadalomorvostudo-
mánynak, mely az orvostudomány és az orvoslás társadalmi vonat-
kozásaival foglalkozó önálló tudományág, a társadalmi kérdések
és az egészségügy összefüggéseit vizsgálja. Az egészségügy elm-
életével, történetével, a lakosság egészségi állapotával vaila-

mint az egészségügyi ellátottsággal, szervezettel és annak működésével foglalkozik. Gyakorlati alkalmazása az egészségügyi vezetés és szervezés. Az egészségügyi vezetés alapvető információforrása az egészségügyi statisztika, mely átfogó adatgyűjtéseivel és -szolgáltatásaival a korszerű informatika módszereivel és számítógépes támogatással hatékony segítője az egészségügy előtt álló feladatok mind pontosabb megfogalmazásának ill. megoldásának. Nem szabad azonban lebecsülnünk a szakirodalmi információk szerepét és jelentőségét sem.

2.1 Szakirodalmi információellátás

Az egészségügy és az orvostudomány területén is a felhalmozott és az új ismeretek, tapasztalatok, kutatási eredmények, beszámoló jelentések stb. általában szöveges, feltáró-elemző formában kerülnek rögzítésre, valamilyen információhordozón s nem csupán statisztikai táblák és diagrammok közlésére szorítkoznak. Ezek a publikált és nem publikált dokumentumok tartalmilag és mennyiségileg is rendkívül nagy információtömeget alkotnak. Ezek számbavétele, összegyűjtése, feldolgozása, a belőlük nyert információk kezelése és az érdekeltek számára történő eljuttatása a dokumentációs és információs szakemberek feladata. Munkájuk nem nélkülözhető az egészségügyi vezetők, szakemberek számára sem, mert a tájékozódáshoz szükséges időt csökkentik le a lehetséges minimumra, nyelvi és földrajzi gátakat szüntetnek meg és döntéshozókészítő tevékenységükkel sajátos módon támogatják a vezetőköt a legcélszerűbb döntési variációk ill. döntések kidolgozásában és meghozatalában. Személyükben három szakterület ismeretanyagát kell, hogy integrálják: az egészségügy, nyelvismeret és informatikai képzettség birtokában kell lenniük. Az ESZTIK Szakirodalmi Információs osztálya 3-5/1/ munkatárssal látja el már évek óta ezt a feladatot, melynek egyik legismertebb megjelenési formája az

2.2 Egészségügyi Vezetői Gyorsinformáció

című szakirodalmi tájékoztató kiadvány, mely kéthavonként 300-350 hazai, külföldi és nemzetközi dokumentum lényegi ismertetését adja az egészségügyi vezetés számára kialakított 15 nagyobb tematikus tárgykörben. /2. ábra/ Az ESZTIK dokumentumbázisán kívül igyekszünk más hazai információs intézmény, könyvtár,

TARTALOM

TELEX	1
RENDEZVÉNYEK	4
SZAKIRODALMI SZEMLE: 1001-1473. tábl	
A. Egészségpolitika (1001-1102)	8
B. Egészségügyi szervezés, vezetés (1103-1140)	13
C. Egészségügyi statisztika (1141-1180)	23
D. Szociálpolitika, szociális gondoskodás (1181-1210)	38
E. Gyógyító-megelőző egészségügy (1211-1267)	44
F. Anya- gyermek- és gyermekvédelem (1268-1286)	51
G. Közegészségügy-járványügy (1287-1329)	61
H. Egészségnevelés (1330-1348)	68
I. Gyógyászati és műszertudományok (1349-1364)	75
J. Kutatás, fejlesztés (1365-1382)	78
K. Egészségügy működésének személyi feltételei (1383-1381)	80
L. Egészségügy működésének gazdasági feltételei (1382-1408)	84
M. Ellátó szolgáltatások (1409-1414)	88
N. Tervezés, társulati tervezés, prognosztika (1415-1426)	92
O. Információ, számítástechnika (1427-1473)	94
PORDÍTÁSOK	110
TÁRGYMUTATÓ	113
SZERZŐI NÉVMUTATÓ	128
FELDOLGOZOTT FOLYÓIRATOK JEGYZÉKE	130

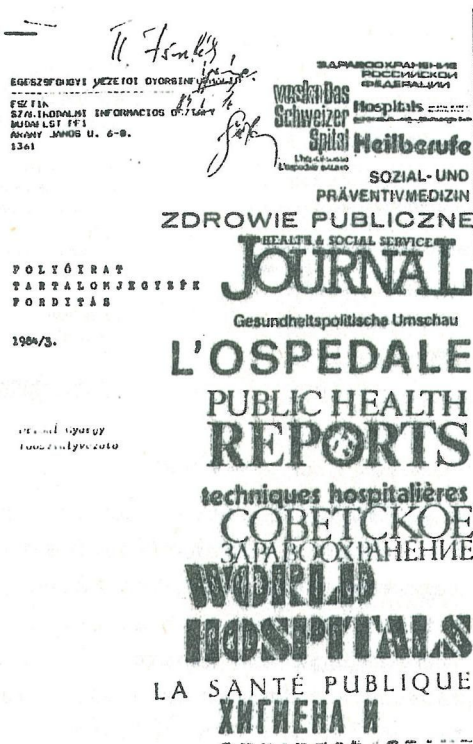
HU ISSN 0236-4665

Egészségügyi Minisztérium
Szervezési, Tervezési és Információs Központja

2. ábra

rak anyagából is kiszűrni az ágazatunkat érintő dokumentumokat, ezzel is teljesebbé téve a szakirodalom lehetséges számbavételét. Információs partnerintézetek az OIK, OMIKK, Országgyűlési Könyvtár, OVK, Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára és a SZÁMALK. Élünk a nemzetközi információs rendszerek adta lehetőségekkel is /Medinform, Medline stb./, s ujabban felhasználjuk a Magyar Távirati Iroda legaktuálisabb híryanagait is, melyek egészségügyi vonatkozásokkal bírnak. Célunk, hogy a legjelentősebb és a vezetők érdeklődésére számot tartó témákban közöljük a legújabb

információkat. Ezért az Egészségügyi Minisztérium és az ESZTIK főosztályvezetői számára előzetes tartalomjegyzék fordításokat küldünk /3.ábra/, melyek alapján kijelölik a szakterületüket érintő jelentősnek ítélt közleményeket. Az így kijelölt cikkek ismertetéseit a Gyorsinformáció soronkövetkező számában közöljük. Válogatási szempontunk még a Minisztérium munkatervében megfogalmazott feladatok szakirodalmi támogatása.

3. ábra

2.3 Egyéb szakirodalmi információs szolgáltatások

További szolgáltatásainkat - kapacitásbeli nehézségek miatt - egyelőre csak a Minisztérium és az ESZTIK munkatársainak tudjuk biztosítani a Gyorsinformációhoz mellékelte megrendelő kártyák /4.ábra/ alapján igényelt kérések kielégítésével. Az így elkészített fordításokat, témabibliográfiákat közvetlenül a

**KÖLCSÖNZÉS
MÁSOLATKÉRÉS**

Kérem az Egészségügyi Vezetői Gyorsinformáció számából az előbbi tétel-
számú dokumentum(ok) kölcsönadást*, másolását*:

Margendels neve:
Munkahelye (főszaki, osztály):
Telefon:
Margendels kelta:

*4 *Interpretation of the evidence*

IRÓDALOMKUTATÁS

Közzem az alábbi témákban szakirodalmat fogynék összeállítását:

A time memorization:

14. Határold meg, hogy egy vízszintes és egy függőleges irányú erő együttes hatása milyen mozgást okozhat!

Az önéletrajzi szakirodalmat magyar°, angol°, német°, orosz°, egyéb éppedig
..... nyelven lehet.

Mikorra kéri az irodalomkutatást (dátum):

Magrendel5 nove:

Munkahelye (főosztály, osztály):

Telefon: Megrendelés kelte:

• **Major sources of information**

EGÉSZSÉGÜGYI VEZETŐI GYORSINFORMÁCIÓ

FORDITÁSKÉRÉS

Kérem az Egészségügyi Vezetői Gyorsinformáció számából az alábbi tájékoztató dokumentum(ok) fordítását:

Mikorra kéri a fordítást (dátum):

Memorandum for:

Musikabehn (f30874ly, 0874ly):

Telefon: _____

Marreddels kelta:

**EGÉSZSÉGÜGYI
VEZETŐI GYORSINFORMÁCIÓ**

TÉMAFIGYELÉS

Kérem az Egészségügyi Vezetői Gyorsinformáció A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N,O*
fejezetei alapján meghatározott időpontba tartozó szakirodalom folyamatos** ill. meg-
határozott ideig** éspedig (dátum)-ig tartó figyelmé-
re megküldését.

Amennyiben a figyelmé kívánt téma szélesebb, konkrétan meghatározható, a téma megnevezése:

.....

More good news:

Munkabeírás (főosztály, osztály):

Telefon: Megrendelési kód:

9.4 *maximaler Anteil freigesetzter benutzte(n) Behälter(n) 4(2/1)*

*A negatívok által jelölt

4. ábra

felhasználóhoz juttatjuk el, de a Gyorsinformációban történő közzétételükkel mások számára is hozzáférhetővé tesszük ezeket a későbbiekben. E szolgáltatásaink illusztrálására jó példa az a 164 oldalas annotált témabibliográfia /5.ábra/, mely az Országgyűlés Szociális és Egészségügyi Bizottsága számára készült és az otthoni balesetek megelőzésére irányuló feladatok kidolgozásának megalapozását szolgálta.

A Gyorsinformációban közölt dokumentumokról viszont - a hozzánk beérkező kérések alapján - bárki számára papírmásolatot készítünk oldalanként 4 Ft-os áron. A másolatokat postán küldjük el vagy személyesen átvehetők az ESZTIK könyvtárában.

Évente mintegy 1800-2000 dokumentumról adunk hírt és ismertetést a Gyorsinformációban. A szelektálás folytán azonban sok dokumentumfeldolgozás nem kerül be a kiadványba. A teljeskörű, feldolgozott

5 évf. – 500 közlemény

az otthoni és szabadidős balneoteknológiai szakirodalomnak annotált bibliográfiája

1980–1984

Készítette:

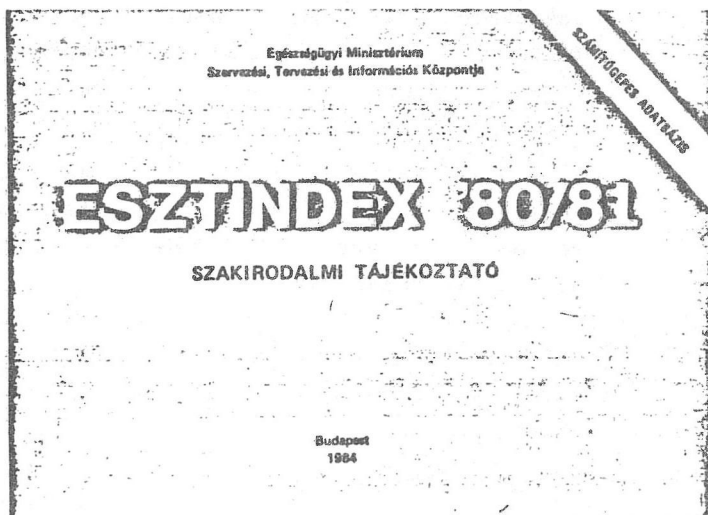
az Egészségügyi Minisztérium
Szervezési, Tervezési és Információs Központja

Budapest
1984

5. ábra

állomány számítógépes rögzítésre és feldolgozásra kerül. Az 1980 óta kialakított számítógépes adatbázisunk tétel száma napjainkban meghaladja a 10 000 bibliográfiai egységet. Ez az állomány képezi az irodalomkutatásaink alapját és biztosítja a gyors hozzáférhetőséget. A dokumentumbázis számítógépes feldolgozásával éves indexköteket adunk ki a tárgyév dokumentumterméséről a Gyorsinformációban kialakított 15 témacsoportosításban /6. ábra/. A konkrét témák keresését a kötetek KWIC-jellegű tárgymutatója könnyíti meg a felhasználók számára. Eddig nyomtatásban az 1980–82-es időszak szakirodalmi dokumentumai jelentek meg, 1985-ben várható az 1983–84. évek megjelenése.

6. ábra

Nagy vonalakban ez az a tevékenység, amelyet az ESZTIK Szakirodalmi információs osztálya folytat a vezetői információellátás területén. Ahhoz, hogy ez a tevékenység mind jobban szolgálja a vezetői igényeket nélkülözhetetlen a

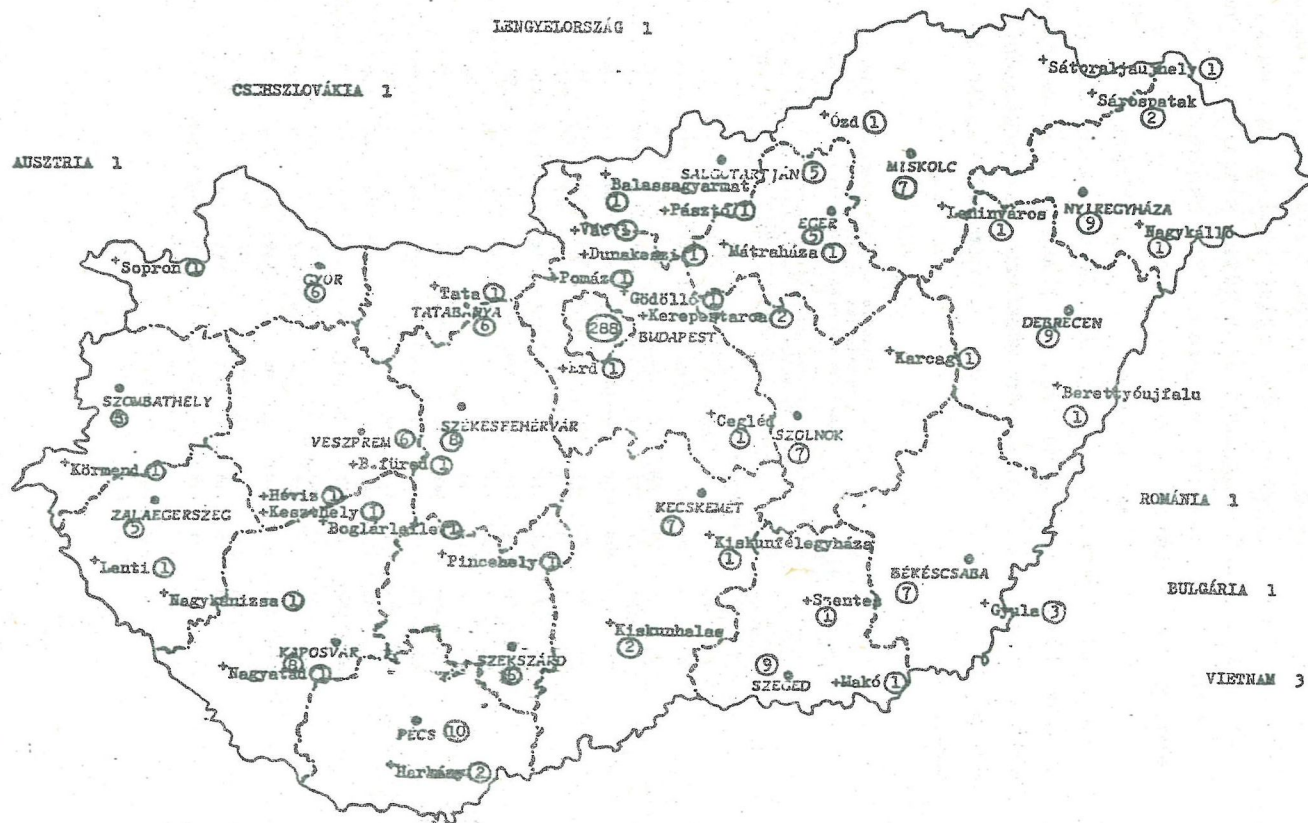
2.4 Felhasználói igények vizsgálata, szondázása

Ez konkrét kérések, feladatok meghatározásakor egyszerűbb, mint a folyamatos tájékoztatási tevékenység során reagálni a potenciális igények alakulására. Hogy nem járunk rossz uton, azt az a számszerű tény is igazolni látszik, hogy a Gyorsinformáció példányszáma az 1979-es induló 180-ról 1984-ben már 480-ra emelkedett. Ez a 300 példányos növekedés mind az ESZTIK-hez beérkező igények, megrendelések alapján jött létre.

A felhasználók nagy része természetesen az egészségügy területén található, de az ágazaton kívül más minisztériumok, államigazgatási szervek, főhatóságok és intézmények is igényt tartanak a kiadványra. Sőt, a nyelvi korlátok ellenére külföldre is jut belőle konkrét kérések következtében. A felhasználók geográfiai eloszlását a 7. ábra szemlélteti. A feltüntetett helységnevek melletti körben levő szám a megrendelők számát mutatja. E térkép alapján is kitűnik a főváros centrálitása. Hisz a felhasználók kerek 60 %-a /288 cím/ itt található. Budapesten kívül 52 helységbe jut el a kiadvány, összesen 164 címre. Külföldön 6 ország 8 címére küldjük a Gyorsinformációt. /A felhasználók száma és a példányszám közti különbséget az magyarázza, hogy néhány helyre több példányban is jár a kiadvány./

E területi felmérés is rámutat a még meglévő fehér foltokra. A felhasználói kör további szélesítése már nem a mi feladatunk. De amennyiben egy adott terület vagy intézmény vezetője igényelné kiadványunkat, úgy ezt a kérését az ESZTIK Igazgatóságához intézett levélben juttassa el hozzánk. A lehetőségek adta határokon belül igyekszünk e felmerülő igényeket is kielégíteni. Mint már említettük, a Gyorsinformáció jelenleg is térítésmentes.

A mennyiségi növekedés mellett törekszünk a szolgáltatás minőségének megítéléséről is tájékozódni a felhasználóktól.

7. ábra

Először a 20. számhoz mellékelünk kérdőívet, s a visszaküldött válaszok alapján igyekeztünk fejleszteni a kiadványt, majd a 32. számban közölt információk minősítését kértük olvasóinktól /8.ábra/. A 32. számban megjelent 281 dokumentum ismertetésre kerekén 600 minősítés érkezett. Ebből 563 pozitív /94 %/ és 37 negatív /6 %/ megítélés volt. A 281 dokumentumból 256 kapott pozitív értékelést /91,1 %/, 9 dokumentum nem kapott semmilyen előjelű értékelést /3,2 %/, míg 16 dokumentumról /5,7 %/ volt a felhasználóknak olyan véleménye, hogy közlésük felesleges volt, mivel számukra nem tartalmazott jelentős információt.

Tisztelt Olvasói

Az Ön jobb információellátása érdekében kérjük segítsen munkánkat a lista bejelölésével és visszaküldésével is. Az Egészségügyi Vezetői Gyorsinformáció 32. számában szereplő dokumentumok tételezzék meg közlül bekarikázással jelölje meg az Ön számára értékes, hasznos információt nyújtókat, illetve x-szel áthúzva azokat, amelyeket úgy ítél meg, hogy felesleges volt a közlésük, mivel nem tartalmaznak új illetve jelentős ismereteket. A jelölés önkéntes és név nélküli.
Fáradozását előre is köszönjük.

352	378	404	430	456	482	508	534	560	586	612
353	379	405	431	457	483	509	535	561	587	613
354	380	406	432	458	484	510	536	562	588	614
355	381	407	433	459	485	511	537	563	589	615
356	382	408	434	460	486	512	538	564	590	616
357	383	409	435	461	487	513	539	565	591	617
358	384	410	436	462	488	514	540	566	592	618
359	385	411	437	463	489	515	541	567	593	619
360	386	412	438	464	490	516	542	568	594	620
361	387	413	439	465	491	517	543	569	595	621
362	388	414	440	466	492	518	544	570	596	622
363	389	415	441	467	493	519	545	571	597	623
364	390	416	442	468	494	520	546	572	598	624
365	391	417	443	469	495	521	547	573	599	625
366	392	418	444	470	496	522	548	574	600	626
367	393	419	445	471	497	523	549	575	601	627
368	394	420	446	472	498	524	550	576	602	628
369	395	421	447	473	499	525	551	577	603	629
370	396	422	448	474	500	526	552	578	604	630
371	397	423	449	475	501	527	553	579	605	631
372	398	424	450	476	502	528	554	580	606	632
373	399	425	451	477	503	529	555	581	607	
374	400	426	452	478	504	530	556	582	608	
375	401	427	453	479	505	531	557	583	609	
376	402	428	454	480	506	532	558	584	610	
377	403	429	455	481	507	533	559	585	611	

8.ábra

EGÉSZSÉGÜGYI VEZETŐI GYORSINFORMÁCIÓ

32. SZÁM
SZAKTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS RÖGZÍTÉS
BUDAPEST 1981
ÁRANY JÓZSEF UT. 8. B.
1361

Az ilyen felmérések mellett a személyes, szóbeli és az írásban közölt vélemények is segítik munkánkat. A visszajelzéseket, javaslatokat a jövőben is igényeljük és köszönettel vesszük felhasználóinktól.

2.5 Fejlesztési tervek

A vezetői információellátás igen összetett feladat. Módszerei és eszközei még nem kiforrott megoldások. Fejlesztése érdekében alapvetően a következő feladatokat kell szem előtt tartanunk ill. megoldanunk:

- a./ a korszerű információs technika és technológia alkalmazásának kiszélesítése, / a számítógépes off-line megoldásokat az on-line üzemmódnak kell felváltania a feldolgozás, kiadványszerkesztés és az információkeresés vonatkozásában/
- b./ a szakirodalmi információs szolgáltatások fejlesztése során az igényekhez és a vezetési szintekhez jobban igazodó kiadvány-struktúra létrehozása, a személyre szóló információ-szolgáltatás kialakítása,
- c./ az információk minőségének javítása, a szemletanulmány jellegű, átfogó, témaorientált elemzések, döntéselőkészítő anyagok készítésének realizálása,
- d./ adatszerű, faktografikus alrendszerek kiépítése,
- e./ kapcsolódás hazai, külföldi és nemzetközi információs rendszerekhez.

Mindehhez az anyagi erőforrások és a korszerű technikai megoldások biztosítása és az elvárásoknak megfelelő ismeretekkel rendelkező informatikai szakemberek, munkatársak szélesebb körének kialakítása lehet csak a megoldás. Reméljük, hogy a VII. ötéves tervben az ágazat informatikai fejlesztési elképzelései a szakirodalmi információ ügyét is szem előtt tartják, mivel célunk változatlan: a vezetők jobb információellátása.

Lajos KÁLÓCZY:

On providing leaders with information in connection with
Quick Information for Medical Leaders

In 1979, the Organizing, Planning and Information Centre of the Hungarian Ministry of Health decided to work out active current activity concerning information on special literature in order to provide medical leaders and organizers with more ample information. A series named "Quick Information for Leaders" has been published. The first number appeared in 5 thematic issues: 1/ organization - direction, 2/ planning, management, manpower management, 3/ sanitary statistics, demography, the state of the population's health service, 4/ information, computer technique, 5/ training and further training. Sources were provided by documents in the institution's library. Translations and short abstracts have been made of these books, periodical articles and studies.

The bimonthly publication gives an essential review of some 300 to 350 Hungarian, foreign as well as international documents in the 15 major thematic topics. However, the library's special literature basis is used for the compilation of topics only to order and exclusively for the ministry's workers. Anyone can get a photocopy of any document. Data have been stored on computer since 1980, and at present, the number of entries added is well above 10 thousand bibliographical units. Index volumes are published at regular intervals.

The study of the users' demands is performed partly by analyzing the question.

Лайош КАЛОЦИ:

Информационное обеспечение руководящих кадров на опыте издания
"Экспресс-информации для руководителей здравоохранения"

В 1979 году Центр организации, планирования и информации Министерства здравоохранения (ЦОПИ) поставил целью создание активной информационной деятельности по текущей спецлитературе в интересах улучшения информационного обеспечения руководящих кадров, организаторов здравоохранения. Под названием "Экспресс-информация для руководителей здравоохранения" ЦОПИ стал выпускать серию, первые номера которой содержали 5 тематических выпусков, а именно:

1. Вопросы организации и управления.
2. Планирование, экономика, хозяйствование кадрами.
3. Санитарная статистика, демография, состояние здоровья населения, медицинская помощь.
4. Информация, вычислительная техника.
5. Подготовка и усовершенствование кадров.

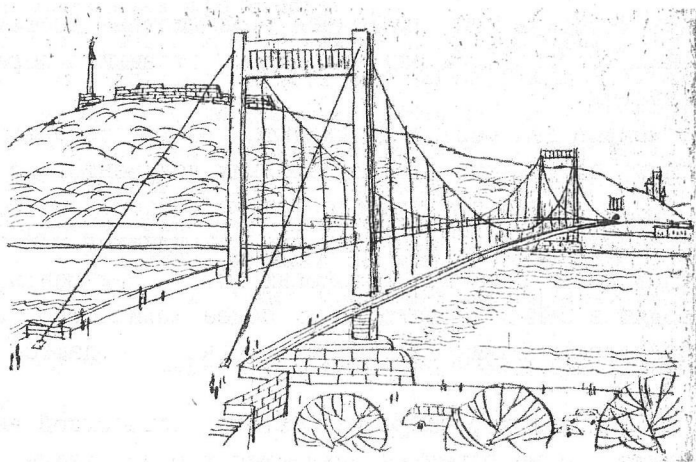
Источниками служили документы, имеющиеся в библиотеке института. Из этих книг, журнальных статей и научных работ готовились переводы и рефераты для издания.

В издании каждые два месяца публикуются резюме содержания 300-350 отечественных, зарубежных и международных документов по 15 основным темам. Из фонда спецлитературы библиотеки по заказам составляются и тематические библиографии, пока лишь для сотрудников министерства. По желанию каждый может получить фотокопию любого документа. С 1980 года данные вводят в ЭВМ и на сегодня их общее количество уже превосходит 10000 библиографических единиц. Периодически издаются тома указателей.

Редколлегия анализирует запросы читателей обработкой анкет, прилагаемых к изданию, но многоречивой является и топографическая карта подписчиков. Потребители дали оценку 281 документу на возвратных анкетах, причем из полученных 600 ответов 563 были положительными и 37 отрицательными. Последние были подвергнуты детальному анализу и высказанные замечания были учтены при отборе документов для следующих номеров издания.

В планы дальнейшего улучшения информационной деятельности входит замена системы обработки данных на ЭВМ оффлайн системой онлайн, соз-

дание индивидуального информационного обеспечения, составление обзорных статей, ориентированных на специальные темы аналитических обзоров, и научных разработок для подготовки решений, а также наряду с развитием собственных фактографических подсистем установление связи с отечественными, зарубежными и международными системами информации.

Olvasási és információszerzési szokások új "irányvonalai"
a tudományos kutatással foglalkozók körében

De RIVO Márta

SZOTE Gyógyszertani Intézet,

S z e g e d

Igazgató: dr. Szekeres László

A számítástechnika széles körű könyvtári alkalmazása nagy lendületet adott a szakirodalom feltárásában is, elsősorban a természettudomány területén, ahol nem nélkülözhető a legfrissebb eredmények és feltevések átfogó és gyors megismerése. Ennek érdekében a biomedicina fejlődésével lépést tartva alakult ki az a tudományos informatikai infrastruktúra, amely nemzetközileg használható számítógépes adatbankok létrehozásában realizálódott. A cél: a felhasználók minél gyorsabb és igényesebb kiszolgálása a lehető legátfogóbb szakirodalmi választékból. Az eredmény azonban nem ritkán: a felhasználók elkeseredett és reménytelennek tűnő küzdelme most már nemcsak a dokumentumok kétségbeejtő tömegével, hanem az olvasásra ajánlott dokumentumok halmazával is.

Mikroszámítógépek egyre szélesebb körű felhasználásával arra is lehetőség nyílik, hogy egy kisebb könyvtári állomány gépesített nyilvántartásán túl a rendelkezésre álló dokumentumok tartalmába is betekintést nyerhessünk. A tartalmi feltárások a hordozott információk azon leglényegesebb elemeinek szolgáltatását biztosítják, amelyekre a felhasználóknak a legnagyobb szükségük van. A tartalmi feltárások indexeléssel biztosíthatók, ami komplex ismereteket követel meg.

Annak érdekében, hogy a tájékoztatást végző könyvtáros rugalmasan tudjon az olvasók segítségére lenni, meg kell ismernie olvasási és ismeretszerzési szokásaikat. Orvosi folyóiratokban is találhatók rövid megjegyzések, összefoglalók vagy szerkesztői közlemények, amelyek az ismeretszerzés zeg-zugos, sokszor kialakulatlan utjait taglalják.

Reális képet fest a számítógépesítés elterjedése előtti helyzetről Elkinton /1./ az Annals of Internal Medicine c. folyóirat szerkesztője. Az ismeretszerzés fázisait őszintén tárja fel, s az

általánosan ismert, de általában be nem vallott gyakorlatot a következőképpen foglalja össze. A fergeteges információözön következtében a gyógyító orvos szakirodalomhoz fűződő lehetséges kapcsolatai a következő pontokban összegezhetők: "1. Olvasás nélkül halad el nap mint nap az előtte heverő, esetleg címére érkező folyóirathalmaz mellett /e mentalitás általában a tudományos fokozattal már rendelkező, ennek folytán önmagával szemben rendkívül elnéző, de betegeivel nagyon szigorú szakorvosra jellemző/; 2. Otthon, vagy munkahelyén dolgozószobájában felhalmozza az érdeklődési körébe tartozó folyóiratokat, de nem olvassa el őket. A halmozás mindaddig tart, míg a rendszerető feleség vagy titkárnő ki nem jelenti: "Vagy ezek távoznak, vagy én!"; 3. Önmaga megnyugtatótására a folyóiratok tartalomjegyzékét átfutja, s aztán nem őrzi tovább magánál a folyóiratokat. Így rövid ideig azzal a tudattal él, hogy naprakészen követi az irodalmat; 4. Minden érdeklődésre számot tartó folyóirat tartalomjegyzékét figyelmesen elolvassa /rendszerint kb. három évi lemaradással/; 5. A különösen érdekes közleményeket el is olvassa, de nem tudja, miként lehetne tartalmukat memorizálni és adott esetben a lényeges elemeket felidézni. Ettől aztán teljesen elbizonytalanodik, fél arra gondolni, hogy saját memóriájának van kiszolgáltatva; 6. Az előbbieket elkerülése érdekében saját, "rendezett" könyvtárat létesít: megőrzi az érdekes cikkek másolatait vagy különlenyomatokat kér, feljegyzéseket készít kis cédulákra, s azokat is megőrzi. Ezután már csak egyetlen probléma marad; mit hol és hogyan talál meg?"

A rövid, őszinte beszámoló és önvallomás megírásakor a szerző nem adta meg a megoldást erre a fogas kérdésre, sőt az azóta eltelt huszonöt évben sem csökkent a probléma jelentősége. Létrejöttek a monumentális információs központok, amelyek szétsugározzák a világban a legfrissebb információkat is, de az olvasás és memorizálás, sőt olykor a primer dokumentumok beszerzésében is magára marad az olvasó; érdeklődése az adatok növekedésével egyenes arányban csökken. A tudományos kutatók elbizonytalanodnak /"milyen sok mindent nem ismerek", "az ismereteket képtelen vagyok megszerezni", "ijesztő a nagy tömegű output szolgáltatása adathalmaz, azaz az ajánlott olvasnivaló"/, s titokban leszoknak az olvasásról.

Ujabban e téren egyre gyakrabban tapasztalható bizonyos ösztönöségi hullám. Fejlett információhálózattal rendelkező tőkés országokban élő kutatók beszélgetések során gyakran elmondják, hogy felfáradtak a harcot, nem olvasnak rendszeresen, csak ad hoc módon vagy éppen csak akkor, amikor rá vannak kényszerítve. Ezek után visszanyerik a "nyugalmukat".

E jelenség azonban az információk további indokolatlan duzzadásával jár; nem ismerik egymás munkáit, ugyanazon kísérleteket több helyen is elvégzik, s több helyen is publikálják anyagi és szellemi befektetést nem kimélve. Így felbomolhat a tudományos eredmények egymásra épülésének folyamata.

Az Elkinton által említett gondok a felhasználók körében nap mint nap fellelhetők. Az intézményekben elhelyezett mini- vagy személyi számítógépek nagy segítséget nyújtanak a kutatóintézetek dokumentum állományának új típusu, tartalmi feltárást biztosító fel dolgozásában és az olvasók "személyi" azaz egyszer már olvasott dokumentum-állományán alapuló információs rendszer létrehozásában/2/.

A könyvtárosok nyújtotta segítségnek egyrészt a szakirodalom gyors és pontos feltárására és ezt követően a kívánt dokumentumok megszerzésére, másrészt viszont a már elolvasott dokumentumok lényeges elemeinek dokumentálására kell irányulnia. A modern gépi eszközökön túl a nyilvántartó, tájékoztató és dokumentum szolgáltató rendszer kialakításának fontos feltétele a megfelelően felkészült könyvtáros, a programozó matematikus és a kutató vagy kutatócsoport zavartalan aktív együttműködése. A kutatóintézetek, kutatóközpontok könyvtárai azok az egységek, amelyek a legközvetlenebb kapcsolatban állnak a tudományos kutatásban résztvevőkkel. A könyvtárosok így rendszeresen bekapcsolódhatnak egyes problémák szakirodalmi háttérének tisztázásába. A kisebb könyvtárak állománya speciális, a legfontosabb dokumentumokra korlátozódik, s mivel az intézetek a tudományos kutatás munkahelyei, a kutatók dolgozószobáiban ezrével halmozódnak fel a legkülönbözőbb stratégiai szempontok alapján gyűjtött - pl. on line keresés bibliográfiai adatbázisból, on line dokumentum szolgáltatás, hagyományos keresés és közlemény másoltatás, különlenyomatkérés, ajándékként érkezett stb. - papírtömeg. A kutatóintézeteknek tehát van egy potenciális adatbázisa is az on line elérhető nemzetközi adatbázisokon, a fenntartó intézmény hitelkere-

téből előfizetett folyóiratállományon s az évente gyarapodó könyv-állományon kívül, a ez az addig fel nem becsült értékű, személyi tulajdonnak számító dokumentumok vagy másolatok halmaza /2/. A dokumentumok kézbevétele vagy akár elolvasása még nem jelenti a bennük lévő, fontosnak vélt információk biztonságos memorizálását és adott alkalommal történő gyors és pontos felidézhetőségét, de feltételezi a releváns szakirodalom helyes szelektálását. Ha a kívánt információ helyben és időben történő felidézése és alkalmazása nem megoldott, a dokumentumok potenciális olvasóit reménytelenül árasztják el az olvasandó tételek garmadával. Az informatikai infrastruktúrának tovább kell fejlődnie, be kell hatolnia az olvasás folyamatába - gépesített jegyzetelést kell végeznie - s így a memorizálásban és a felidézésben is segítséget nyújthat.

A szekunder és primer irodalom visszahívásának integrált szolgáltatási rendszerét a könyvtárosoknak kell jól ismerniük. A kívánt dokumentum megszerzésével és rendelkezésre bocsátásával a könyvtáros munkája nem ér véget, hanem az elolvasás után folytatódik a legfontosabb észrevételek, esetleg megjegyzések számítógépes rögzítésével. Így egészülhet ki az eddig ismert hagyományos és modern szakirodalom szolgáltatás személyi ill. intézményi adatbázissal, amely tulajdonképpen a dokumentumokon kívül az olvasás folyamatát is rögzíti.

Az Egyesült Államokban, Kanadában és az Egyesült Királyságban a közelmúltban került bevezetésre a DIALOG információs központ "Knowledge Index" és a BRS információs központ "After Dark" szolgáltatási rendszere. A kutatók e szolgáltatásokat otthonukban is igénybevehetik, a szolgáltatás ui. az esti órákra korlátozódik, így lényegesen olcsóbb, mint a közvetítő intézményeken keresztül munkaidőben igénybevehető hasonló szolgáltatások. Személyi számítógépeik segítségével a kereséseket a MEDLINE, BIOSIS PREVIEWS, INTERNATIONAL PHARMACEUTICAL ABSTRACTS, PSYCINFO, AGRICOLA, ENGINEERING LITERATURE INDEX, MATHEFILE adatbázisokból egyénenként folytathatják le. /3,4/. A szolgáltatás leglényegesebb előnyeit abban vélik felismerni, hogy lényegesen olcsóbb, mint az eddigi on line keresések, kényelmesen elvégezhető otthon, közvetítő nélkül kapcsolódhat a felhasználó az öt érdeklő szakirodalom szelektálásába. De Genaro közleményének jóslatai szerint /5/ a század végére a könyvtáraknak fel kell adniuk direkt közvetítő szerepüket, s azon kell munkálkodniuk,

hogy szolgáltatásaik láthatatlanná, ám hatékony segítséggé váljanak.

Bármely információs csatornán keresztül szerzett információ és dokumentum csak az olvasás, megértés és memorizálás után jelent ismeretszerzést, s a számítógép e területen is segítségül hívható.

Irodalom

1. Elkinton, J.: Where did I see that paper? /Editorial/
Ann. Intern. Med. 1967, 67, 459-460.
2. De Rivo M. és Lehoczky A.: A tudományos tájékoztatás és információátvitel számítógépes rendszere a Szegedi Orvostudományi Egyetem Gyógyszertani Intézetében.
TMT. 1983, 30, 33-36.
3. Tenopir, C.: DIALOG's Knowledge Index and BRS: After Dark: Database searching on personal computers. Libr.J. 1983, 15, 471-474.
4. Moger, W.H.: Knowledge Index: after - hours access to science literature.
Trends in Pharmacological Sciences /TIPS/ 1985, 6, 152-153.
5. De Gennaro, R.: Library automation and networking perspectives on three decades.
Libr.J. 1983, 34, 629-635.

Márta DE RIVO

Recent "tendencies" in reading and information collecting habits among scientific researchers.

With the advent of large scale utilization of micro-and personal computers not only stockholding registrations of minor research laboratory and departmental libraries can be managed easily but a computerized registration of their content is also possible. Information scientists have to be familiar with new trends of different topics and also with trends in document reading processes in the study rooms. Most of the scientists have serious problems with their personal document collections specially in retrieving any information once already checked. Computerized on line searches from international databases and different other strategies for collecting information can not result in a complete resolution; a great number of scientists start to confess that they have given up, and do not read any more regularly. Information science should facilitate services in computerized personal notices following reading and comprehending documents. With this supplementary step reading and comprehending should be fixed in a given moment and turned into a real access to knowledge for long.

Марта ДЕ РИВО:

Новые "направления" в обычаях чтения и приобретения информации среди научных исследователей

По мере все более широкого использования микро-ЭВМ помимо автоматизированного учета небольших библиотечных фондов открываются возможности и для получения сведений о содержании имеющихся документов. Обработка содержания документов обеспечивается их индексированием. Информированный сотрудник должен знать привычки исследователей по чтению. Даже самые опытные и организованные исследователи встречаются с проблемой, где найти искомый источник даже в собственных коллекциях документов, разными стратегиями и по-разному систематизированных. Многие исследователи искренне признают, что читают литературу нерегулярно и что уже отказались от борьбы держать свои коллекции в порядке. Помощь, оказываемая информаторами, должна быть направлена на автоматизированное документирование существенных элементов содержания уже прочитанных документов, т.е. на автоматизированное конспектирование. Исследователи и исследовательские институты имеют и потенциальную базу данных — персональные фонды данных. На основе накопленной информации и документов процесс чтения и запоминания в большой степени может превратиться в активное приобретение информации при помощи вторичной службы ЭВМ.

XX

B e m u t a t j u k k ö n y v t á r a i n k a t

XX

A Hajdu-Bihar megyei Kórház-Rendelőintézet orvosi
könyvtáráról

FREISINGERNÉ BODNÁR Judit, Debrecen

Főigazgató-főorvos: dr. Pinczés László

Orvosi Szakkönyvtárunk az Észak-alföldi régió tagkönyvtára, egyben a Hajdu-Bihar megyei alközpont. Korlátozottan nyilvános könyvtár, amelynek elsősorban fenntartója, a Megyei Tanács Kórház-Rendelőintézet orvosainak és egészségügyi dolgozóinak szakirodalmi érdeklődését kell kielégítenie, de a debreceni s egyéb megyei társintézmények alkalmazottai is igénybe vehetik szolgáltatását. Ezenfelül az ország bármely könyvtárának rendelkezésére áll teljes állományával a könyvtárközi kölcsönzés és a folyóiratkölcsönzés keretén belül.

A könyvtár központi helyen, a Bartók Béla uti főépületben található, jelenlegi elhelyezése azonban kényszermegoldás, mint több mint huszéves fennállása óta mindig. Bár intézetünk vezetésétől évről évre kaptunk felszerelési tárgyakat, amelyek részben könyvtári munkánkhoz voltak nélkülözhetetlenek /pl. katalógusszekrény/, részben ahhoz, hogy olvasóink számára kellemesebb környezetet teremthessünk, az elhelyezés hátrányait nem tudtuk leküzdeni, nincsenek meg nálunk a zavartalan szolgáltatás feltételei. Körülményeinket azért nem részletezem, mert befejezés előtt áll intézetünk legújabb tömbjének építése, melynek három helyiségében /36,10 m² + 18,20 m² + 72,30 m²/ az Orvosi Szakkönyvtár végleges, méltó elhelyezést nyer. Ahelyett, hogy a jelenlegi körülményeket ecsetelném, inkább majd az új könyvtár birtokbavételéről számolok be.

A könyvtár szubjektív feltélei jók, mindhárom könyvtáros felsőfoku végzettségű, szakképzett és nyelvtudással rendelkező. Jelenleg a kollektiva hosszabb idő óta hiányos, de épp most járt le a harmadik könyvtáros gyermekgondozási segélye, s így juniustól teljes lesz

a létszám. Nélkülözhetetlen munkatársunk az intézeti vezetőfőnövér által mindenkor biztosított takarítónő, aki időnként manuális könyvtári munkát is végez. Nagy segítséget jelent számunkra, hogy nem a mi létszámkeretünket terheli a másolási munka végzése; közvetlenül osztályvezetőnk, a Dokumentációs és Információs Osztály vezetője alá van rendelve egy munkatárs, akinek kifejezetten a fénymásológép kezelése és a stencilezés a munkaköre.

Könyvtárunk állománya csupán hagyományos dokumentumokból, könyvekből, valamint időszak kiadványokból tevődik össze. A tartós megőrzésre állományba vett könyvek és folyóiratok aránya az alábbi képet mutatta az első negyedév végén:

Könyv:	6.605 kötet	1.733.259,40 R értékben
Folyóirat:	6.404 kötet	4.245.139,60 R értékben

Évi könyvbeszerzésre fordítható keretünk az utóbbi években emelkedett fokozatosan 83.000,-R-ről 120.000,-R-ra, amelyből évente változatlan mennyiségű, kb. 300 kötet könyv megvásárlására telik. Gyűjtőkori szabályzatunknak megfelelően a könyvtár minden Magyarországon megjelenő, alapvető orvostudományi művet beszerez, a speciális témákkal foglalkozó dokumentumok esetében viszont nem törekszik teljességre, hanem az intézet mindenkori gyógyítási és kutatási profilját veszi figyelembe. A külföldi szakirodalom esetében csupán minimális beszerzésre jut a keretből. Arra törekszünk, hogy elsősorban a legfontosabb kézikönyvek és nélkülözhetetlen alapművek álljanak olvasóink rendelkezésére. Az orvostudományi szakkönyveken kívül az Orvosi Szakkönyvtár gyűjtőkörébe tartoznak olyan határterületi művek is, melyek a megye területén működő gyakorló orvosok és más egészségügyi dolgozó szakmai érdeklődésére számot tarthatnak. E fenti elvek érvényesítése mindeddig sikerült, a főorvosi karral és a Tudományos Tanáccsal való együttműködésben és egyetértésben. A könyvek beszerzését részben a Könyvértékesítő Vállalattal kötött szerződés keretén belül, részben negyedévenként budapesti bevásárlókörutak alkalmával bonyolítjuk.

Az állományalakítás terén az állománygyarapítással egyenrangú feladat az állományapasztás - könyvtárunk esetében is. Bár néhány évvel ezelőtt több száz dokumentum kivonására került sor, még mindig sok a 10-20 évvel ezelőtt több példányban beszerzett, azóta már nagyrészt tartalmilag elavult könyv, ezért példányszámukat fokozatosan csökkentenünk kell.

Az 1982-ben körözött 2 fölőspéldányjegyzékhez hasonlóan most készülünk ismét nagyobb mennyiségű könyvet és folyóiratot más könyvtárak számára ajándékba felajánlani. Az idő sürget bennünket, mivel a jövőre esedékes költözés előtt feltétlenül meg kell szabadulnunk a számunkra felesleges dokumentumoktól.

Ami a folyóirat-ellátottságunkat illeti, járatunk minden - gyűjtőkörünkbe tartozó - hazai szakfolyóiratot, a szocialista importból pedig évente 32-t rendelünk. A tőkés folyóiratokra vonatkozó megrendeléseknek nem az intézet költségvetéséből erre fordítható összeg szab határt, hanem az országos törekvés a valutatakarékosságra. Míg 1982-ben 71 nyugati folyóiraatra fizethettünk elő, 1983-ban csupán 42-re, 1984-ben pedig 34-re. Ebben az évben sikerült elérnünk némi "haladást", 49 tőkés folyóiratot rendelhettünk meg 306.047,-R értékben. Bár fenntartónk ennél nagyobb áldozatra is kész lenne annak érdekében, hogy orvosai szakmai tudását szinten tarthassa, jelenleg nincs mód a korábbi állapot elérésére sem. A fenti keret meghatározásakor számolnak kiemelkedő állományu és státuszu regionális központunk, a Debreceni Orvostudományi Egyetem Kenézy Könyvtára közelségével, ami azonban gyakorlatilag nem kompenzálja azt a lemaradást, amely a többi megyei alközpont folyóirat-ellátottságához képest nálunk szembetűnő. E kétségtelen hátrány leküzdésének érdekében közvetlen kapcsolatot létesítettünk számos könyvtárral, amelyek egyrészt rendszeres kölcsönöznek számunkra folyóiratot, másrészt postafordultával elégitik ki könyvtárközi kéréseinket. A kölcsönkapott folyóiratok mennyisége évről évre nő, 1984-ben 23-féle folyóiratot kaptunk rendszeresen, s összesen több mint 300 folyóiratszámot kölcsönöztek számunkra. Mivel friss folyóirat-állományunk viszonylag kicsi, a legtöbb esetben nincs módunk ez utóbbi szolgáltatást viszonzni a többi könyvtárnak, amelyek ezuton is köszönetet érdemelnek önzetlen, készséges segítségükért.

1982-ben sikerült befejezni azt a sokáig elhuzódó, sziszifuszi munkát, melynek eredményeként az állomány-nyilvántartással szemben támasztott országos követelményeknek sikerült maradéktalanul eleget tennünk, amit az 1983. évi állományellenőrzés igazolt. Ekkor láttunk neki három katalógus: egy ~~határozott~~ leírókatalógus, egy sorozatkatalógus valamint egy tárgyszó-katalógus építésének, természetesen már az új szabványoknak megfelelően. Raktári katalóguscéduláinkat szak-

rendben, az orvostudományi szakirodalom esetében "harmincas", egyéb szakirodalom esetében ETO-rendben tartjuk, mint ahogyan állományunkat is raktározzuk. Katalógusainkban tehát csupán az utóbbi évek irodalma szerepel hiánytalanul, a régebbi könyvek föltárása visza-
menőleg, folyamatosan történik. Ezzel egyidejűleg kapnak a könyvek raktári jelzetet is, nemcsak a nyilvántartásokban, hanem a könyvek gerincén is. Ez a munka nem kis feladatot ró a kollektívára, mi-
előbbi elkészülte viszont az olvasóknak és a könyvtárosoknak is kö-
zös érdeke.

Az Orvosi Szakkönyvtár hétfőtől péntekig reggel 7-től 16.30-ig van nyitva, egyetlen napon, csütörtökön 18 óráig tartó, hosszabbított nyitvatartással. 1984-ben kezdtük el a közművelődési könyvtá-
rakéhoz hasonló nyilvántartás vezetését a tárgyévben "beiratkozott"
azaz kölcsönző olvasókról; az évet 351 olvasóval zártuk. Ezen felül
31 osztályon, egységben van kint 20-300 kötetnyi tartós letét, ami-
nek számát és állományát igyekszünk csökkenteni, fejlesztésüket nem
tartjuk kívánatosnak.

A nálunk 5 éve bevezetett kétkártyás kölcsönzési mód nagyon be-
vált; nagy segítségünkre van, hogy bármely könyv és bekötött folyó-
irat holléte ily módon könnyűszerrel megállapítható. Bár más mód-
szerrel, de a kikölcsönzött folyóiratszámok lelőhelyét is nyilván-
tartjuk.

A könyvtár forgalma egyre nő, amint a 4 éve vezetett statisztika
bizonyítja. 1984-ben 5.650 látogatót és kölcsönzőt, valamint 6.857
kölcsönzött dokumentumot regisztráltunk. Az Orvosi Szakkönyvtár nem-
csak a saját állományában lévő dokumentumokat kölcsönzi, közvetíté-
sével elérhetők a Magyarországon megtalálhatókon kívül a csupán kül-
földről megszerezhetők is. Az évről évre növekvő szakirodalmi igé-
nyeket és az ezzel párhuzamosan szaporodó feladatainkat jól repre-
zentálja, hogy olvasóink kérésére egyre több dokumentumot szerzünk
be más intézményektől eredetiben vagy másolatban könyvtárközi köl-
csönzés útján:

1980-ban 35 közleményt

1981-ben 65 "

1982-ben 128 "

1983-ban 330 "

1984-ben 339 közleményt kértünk meg olvasóink számára.

A hozzánk érkezett könyvtárközi kérések teljesítését mi is fontos feladatunknak tartjuk, s haladéktalanul intézkedünk az esetleg kölcsönadott dokumentumok visszaszerzése ügyében. Igyekszünk postafordultával elküldeni a kért anyagot, esetenként eredetiben, legtöbbször pedig a Savin Nashua gép által készített másolatot, oldalanként 6,-R-ért. Ezt a szolgáltatást egyre gyakrabban igénylik tőlünk, mint az alábbi számok mutatják:

1981-ben 11

1982-ben 28

1983-ban 48

1984-ben 93 könyvtárközi kérést küldtek könyvtárunknak.

Az általunk valamely okból ki nem elégíthető kéréseket sohasem vissza-, hanem továbbküldjük, s nem csupán udvariassági gesztusnak tartjuk, hanem a kérő könyvtár számára fontos tájékoztatásnak is, hogy a továbbküldés idejéről és a címzettől egyidejűleg értesítést küldünk.

Igyekszünk úgy fejleszteni kézikönyvtárunk állományát, hogy legyen lehetőség irodalomkutatásra is. 1982 óta járattuk a Current Contents: Clinical Practice-t, de regionális központunk nagylelkű ajándéka folytán /mivel a könyvtár rendelkezésére bocsátotta a Current Contents: Life Sciences 1980-1982. évi számait/, 1980-ig tudunk visszakeresni. Az Index Medicus 1982. és 1983. évi köteteihez hasonlóképpen jutottunk hozzá, s ígéretünk van rá, hogy éves késéssel ezután is megkapjuk őket. A hazai szakirodalomból való kereséshez a Magyar Orvosi Bibliográfia áll rendelkezésünkre, amelynek használatára nap mint nap tanítjuk és szoktatjuk az olvasókat.

A könyvtárnak és az olvasóknak jó a kapcsolata, sok kiaknázatlan lehetőségünk van még azonban a könyvtári propagandára. A negyédévenként 60 példányban, belső használatra készített Vezetői Információnak az utóbbi években már elmaradhatatlan része az Orvosi Szakkönyvtár új beszerzéseinek listája, így intézetünk vezetése rendszeresen figyelemmel kísérheti állományunk növekedését. Magát a gyarapodásjegyzéket az említettnél nagyobb példányszámban sokszorosítottjuk, így szórólapként felhasználva másoknak /pl. az üzemorvosi rendelőknek/ is juttathatunk belőle.

Mint alközpont, a berettyóújfalui társintézmény, a Városi Tanács dr. Zöld Sándor Kórház-Rendelőintézet orvosi könyvtárát segítjük.

Bár a két könyvtár közötti kapcsolat az utóbbi években sokat fejlődött, s bizonyos eredményeket könyvelhetünk el /pl. összehangolt folyóiratrendelés/, bőven van még teendők az együttműködés bővítése terén.

Mint e rövid beszámolóból kiderül, a könyvtárunk még távol áll attól, hogy eleget tegyen a korszerű szakkönyvtárral szemben támasztható követelményeknek. Bizunk azonban benne, hogy a készülő új könyvtár biztosította jobb feltételeket maximálisan kihasználva munkánk tartalmát is javítani tudjuk mind saját olvasóink, mind a velünk kapcsolatban álló könyvtárak megalégedésére.

Judit FREISINGER-BODNÁR:

On the medical library of the Hospital-Polyclinic of
County Hajdu-Bihar

Our health science library is the member of the North Great Plain Region, which, at the same time, is the subcentre of County Hajdu-Bihar. The library is limited as regards its openness to the reading public. Its services are offered not only to the maintaining institution, but also to the health personnel of the county's numerous fellow - institutions. Within the framework of periodical circulation and interlibrary loan, it offers its services to all the libraries of the country.

The library is situated in the centre, however, its present situation is only a forced solution, as it has been ever since its foundation twenty years ago. The recent block of the institution will soon be finished, so the library will, sooner or later, gain a final residence.

The library's subjective conditions are satisfactory: all its three librarians have a university degree, are well-trained and know various languages. Reprints are made by a co-worker, and not by the librarians.

The stock of the library consists only of traditional documents: of books and periodicals, the number of which exceeded the 13 thousand volumes in the first three months of the year /half of the documents are books/. The sum allowed for our annual book-acquisition rose from 83 thousand forints to 120 thousand forints in the past years. This money seems to be enough for buying approximately 300 volumes a year. Equal importance is attributed to the weeding out of the stock as well as to its building, the two together meaning a systematic development of the stock. Although some years ago, several hundred documents were weeded out, there are still too many outdated and unusable documents, having been bought some 10-20 years ago, the number of which should regularly be reduced. At present we are preparing a project, the aim of which is to offer those books and periodicals to other libraries that we do not wish to move to the new building of the library next year.

We order those Hungarian periodicals which belong to our circle of acquisition, out of the socialist import, we order an annual number of some 32 periodicals. Orders from the Western countries fall under a strict control all over the country, so while in 1982 we could buy 72 periodicals from the West, this number was only 34 by 1984. In 1985, the situation became somewhat better, so we could afford as many as 49 periodicals. This quantity is less than that of the county subcentres elsewhere, so we try to compensate for this disadvantage by a regular loan of journals.

1983 was the year when we started to build out our catalogues according to the latest prescriptions. We construct an alphabetical catalogue, a catalogue for serials, as well as a subject heading catalogue. The shelf-catalogue cards are stored in subject order, in case of medicine, literature is held in the so-called "Thirty" order, while any other material is kept in the Unified Decimal Classification Order, as our stock is also held.

As regards the turnover of our library, in 1984 we lent to 351 readers, and a total of 5,650 visitors and borrowers have been to the library. The latter were lent 6857 documents. Every year there is a growth in the number of interlibrary loans. In 1980 35 and in 1984 339 publications we gained in this way. Other libraries also turn to us for help. In 1984, 93 interlibrary loans were asked from us.

The new acquisitions of our health science library are published every three months in a bulletin, which is sent to all the leading personalities and readers may also get.

As a subcentre, we provide help for the fellow-institution at Berettyóujfalu and the medical library of the "Zöld Sándor" Hospital-Polyclinic of the City Council.

Юдит ФРЕЙЗИНГЕР БОДНАР:

О медицинской библиотеке Областной больницы обл. Хайду-Бихар

Медицинская библиотека является членом Северно-Альфельдского региона, одновременно и сетевым подразделом по области Хайду-Бихар. Это публичная библиотека с ограниченным доступом, услуги которой доступны не только для медицинских сотрудников больницы, но и всех других учреждений здравоохранения области, а в рамках межбиблиотечного абонементов и циркуляции журналов выполняет заказы всех библиотек страны.

Библиотека расположена в центральном корпусе, однако это размещение является вынужденным решением со времени ее двадцатилетнего существования. Однако скоро закончится строительство нового корпуса больницы, в котором библиотека получит свое окончательное место.

В отношении кадров библиотека находится в благоприятных условиях, все три библиотекаря имеют высшее и специальное образование, квалифицированы и владеют иностранными языками. Копирование ведется отдельным сотрудником, эта работа не входит в круг обязанностей библиотекарей.

Фонд библиотеки состоит из традиционных документов, книг и периодических изданий, количество которых превосходит 13000 томов, половина которых — книги. В последние годы ежегодная сумма для новых поступлений повысилась с 83000 до 120000 форинтов, из этой суммы можно купить приблизительно 300 томов в год. Что касается формирования фонда, и в нашей библиотеке, кроме его обогащения, не менее важной задачей является и уменьшение фонда. Хотя несколько лет назад из фонда было исключено несколько сот документов, все еще много устарелых книг, приобретенных 10-20 лет назад в нескольких экземплярах, поэтому их количество постепенно следует уменьшить. Сейчас готовимся предложить большое количество книг и журналов передать в подарок другим библиотекам с целью избавиться от излишних документов перед переселением в новые помещения в будущем году.

Мы ежегодно подписываемся на все венгерские спецжурналы по нашему профилю и на 32 журнала из социалистического импорта. Так как заказ журналов из капиталистического импорта ограничен по всей стра-

не, в 1982 году мы могли подписаться на 72, а в 1984 году - только на 34. В 1985 году смогли заказать несколько больше - 49 журналов. Это меньше по сравнению с другими областными подразделениями сети, что стараемся компенсировать регулярным межбиблиотечным абонементом.

В 1983 году начали создавать каталоги уже в соответствии с новыми стандартами. Составляем алфавитный фактографический каталог, серийный каталог и предметный каталог. Складские каталожные карточки налажены по классификации, в отношении медицинской спецлитературы - по "тридцатичной" системе, другой спецлитературы - по УДК, подобно складированию фонда.

Что касается оборота библиотеки, то в 1984 году мы выдали документы 351 читателю и 5650 посетителей и потребителей обратились к нам. Последним выдали 6857 документов. Ежегодно увеличивается количество документов, заказываемых по межбиблиотечному абонементу для наших читателей: в 1980 году - 35, в 1984 году - 339 публикаций. Всё чаще обращаются к нам и другие библиотеки: в 1984 году было 93 межбиблиотечных заказа в нашу библиотеку.

Ежеквартально составляется список новых поступлений в медицинскую библиотеку, который рассылается всем руководителям и который имеется также и в распоряжении читателей.

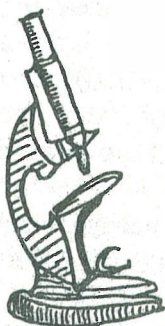
В качестве подразделения сети оказываем помощь медицинской библиотеке Больнично-поликлинического объединения им. д-ра Шандора Зельда горсовета как партнерской организации в Беретьюуифалу.

XX

Referáló üléseink anyagából

XX

Az OCLC /Ohio College Library Center/ számítógépes információs hálózatahoz kapcsolódó orvostudományi könyvtárak tapasztalatairól

Mottó:

"The art of cataloging is in a state of good health, constant motion, and dynamic change."

/Greenberg/¹

/A gépesített katalogizálás "jó egészségnek örvend", állandó mozgásban van és a dinamikus változások korát éli./

Mottónk állítása mellett aligha mehetnénk el anélkül, hogy közvetlen vagy közvetett módon ne tennénk említést az OCLC-ről, Ohio Egyetemi Könyvtárainak Központjáról. Ismerkedjünk meg tehát közelebbről ezzel a mozaikszóval fedett, s a számítógépes információs szakirodalomban szinte varázsigeként agyonhivatkozott és felmagasztalt "jelen-séggel".

AZ OCLC

"Az OCLC az USA és egyuttal a világ legnagyobb, legismertebb és legrégebb automatizált könyvtári hálózata, kétségtelenül az OCLC gyakorolta a legnagyobb hatást a többi könyvtári hálózatra."²
Az Ohio College Library Centert az Ohio College Association alapította 1967-ben azzal a céllal, hogy az Ohio állam egyetemi könyvtáraiban fellelhető állományt minél könnyebben hozzáférhetővé tegye,

és nem utolsósorban, hogy az indulásnál 50 tagot számláló könyvtári hálózat tagkönyvtárait az együttműködés révén megkímélje az üzemeltetési költségek ugrásszerű növekedésétől. A résztvevő kötetek száma látványosan gyarapodott. Kezdetben kizárólag felsőoktatási intézmények könyvtárait fogadták a tagok sorába, 1973-tól azonban megnyílt az út mind a más típusu, mind a nem Ohio-állambeli könyvtárak számára is. Mindössze tíz éves multra tekint vissza az OCLC, amikor elmondhatta magáról, hogy lokális érdekvállalkozásból - tagjait és irányítását tekintve - országos jellegű és méretű hálózattá fejlődött /1.sz.melléklet/.

Az OCLC számítógépes információs hálózat hat fő feladat ellátására vállalkozott:

- 1/ közös katalogizálás /shared cataloging/ és on-line központi katalógus fenntartása;
- 2/ a sorozati kiadványok nyilvántartása;
- 3/ az állománygyarapítás komputeres kontrollja;
- 4/ a könyvtárközi kölcsönzés számítógépes bonyolítása;
- 5/ a kölcsönzési nyilvántartás automatizálása;
- 6/ tárgyszavas és címszerű keresés.

A tervbevetett funkciók közül pillanatnyilag csak a közös katalogizálás és on-line központi katalógus, valamint a könyvtárközi kölcsönzés üzemel maradéktalanul. A sorozati kiadványok on-line nyilvántartása ugyan 1974 óta folyamatban van, néhány modul hiján azonban /a reklamációkat és a köttetési információkat kezelő komputeres kijelző rendszer például még nem működik/, a program nem mondható teljes értékűnek. A többi fázis ez idő szerint még kísérleti stádiumban van.

Közös katalogizálás és on-line központi katalógus az OCLC-ben

Az OCLC tagkönyvtárak sikeres együttműködésük első eredményeként a közös katalóguscédula előállítás gyors, naprakész megvalósítását könyvelhették el. Három évvel az indulás után, 1970-ben már működött az off-line katalóguscédula előállító alrendszer. A tagok postán megküldték az OCLC-nek azon könyvek Library of Congress katalóguscédula számát, amelyeket katalogizálni kívántak. /Itt arról van szó, hogy a könyvek nagy részét a Library of Congress egyszer már katalogizálta, így nem érdemes újra címléírast készíteni. Az elkészült

Címleírások jegyzékben szerepelnek, így a könyvtár meg tudja je-
lőlni, mely könyv katalóguscéduláját kéri./

Az OCLC Központ a kért tételeket számítógépes program segítségével behasonlította a MARC adatbázissal, a találatokról katalógus-
cédulákat nyomtatott, s ezeket tetszés szerinti számban, posta-
fordultával elküldte megrendelőinek.

Az off-line megoldással párhuzamosan, már 1971-ben üzembe he-
lyezték az on-line katalogizáló rendszert, amely a fejlődés újabb,
jelen tudásunk szerinti legmagasabb szintjét jelentette: megoldotta
az új tételek gyors, automatikus beillesztését és biztosította az
adatbázisban való visszakeresés magasszintonalú, flexibilis és sok-
oldalú formáját. Az on-line katalogizáló alrendszerhez rekord idő
alatt, hat héten belül!! valamennyi tagkönyvtár csatlakozott. Az
irigylendő gyorsaság mellett említést érdemel a technikai megvaló-
sítás rugalmassága is. Az OCLC saját céljaira kialakított OCLC 100-
tipusu termináljának jelkészlete tartalmazza a nagy- és kisbetűket,
a diakritikus jeleket, valamint a nem angol nyelvekhez szükséges
összes speciális karaktert. Nem csoda tehát, hogy az OCLC adatbá-
zis rohamos ütemben képes fejlődni. Évente mintegy egy millió tétel-
lel bővül, és 80 millió katalóguscédula elkészítését mondhatja ma-
gáénak.

Mit nyújt a közös katalogizálás és az on-line "union catalog"
a tagkönyvtáraknak? Az OCLC katalogizáló hálózat értékét nem az
adatbázis volumene, sem pedig az on-line technika fejlettsége ha-
tározza meg, hanem az a tény, hogy a résztvevő könyvtárak milyen
mértékben tudják szolgáltatásaikat és működésüket a hálózat kínálta
lehetőségekre építeni. Önmagáért beszél, hogy a feldolgozandó doku-
mentumokról a könyvtár két-három napon belül kész katalóguscédulát
kap, az on-line központi katalógus pedig precíz, könnyen lekérdez-
hető lelőhelyjegyzékként szolgál. Az OCLC tételben feltüntetett
lelőhelykódok felhasználhatók továbbá mind könyvtárközi kölcsönzés,
mind a koordinált állományfejlesztés céljára is. Az OCLC külön ér-
deme, hogy biztosítja az 1978-ban már 1500 könyvtárat számláló tag-
sága számára a saját céljaikat maximálisan szem előtt tartó, egyéni
módon történő illeszkedést a hálózatba.

Az orvostudományi könyvtárak kapcsolódása az OCLC hálózathoz

Más diszciplínák információs intézményeihez hasonlóan az észak-amerikai orvostudományi könyvtárak egy része szintén csatlakozott az Ohio College Library Centerhez. Individuális, felhasználói érdekek vezérelték elhatározásukat, éppugy, mint 1975-ben a HSOCCLUG /Health Science OCLC Users Group = az OCLC orvostudományi felhasználóinak csoportja/ megalapítását. A szervezet eredetileg azzal a céllal jött létre, hogy visszajelezzon az OCLC-nek az orvostudományi terület felhasználóinak információs igényeit illetően. Az azóta eltelt időszak legfőbb vívmánya, hogy egységes képzési rendszert dolgoztak ki az OCLC orvostudományi felhasználói számára az 1976-ban létrehozott HSOCCLUG Továbbképzési Bizottság irányításával. A bizottság működésbe lépésekor széleskörű felmérést végzett az HSOCCLUG tagság körében.

Részen azt kívánták felderíteni, milyen forrásokra támaszkodhat az ujonnan belépő tagkönyvtár az OCLC katalogizálás használatának elsajátításánál, részben pedig, hogy milyen konkrét képzési igények merülnek fel a tagok részéről.

A vizsgálat eredményeinek tanulsága a következőkben összegezhető:

- a/ A hálózathoz való csatlakozáskor az orvostudományi könyvtárak magára az OCLC-re, vagy annak kijelölt területi hálózatára támaszkodhatnak.
- b/ Az alapismeretek elsajátítását követően már közvetlenül az HSOCCLUG-hoz ajánlatos fordulni az orvostudományi dokumentumok feldolgozásával kapcsolatos speciális információkért.
- c/ A megkérdezettek többsége pedig a kezdő és haladó OCLC kurzusok szétválasztását kéri.
- d/ Felmerült a helyi tanfolyamok szervezésének igényei is, amikhez lehetséges megoldásként kínálkoznak az orvosi könyvtárosok regionális ülései, illetve az OCLC hálózat keretében fungáló szakmai műhelyek munkája.

Az orvostudományi könyvtárak OCLC-hez való kapcsolódásának minden napi gondjait és sikereit a következőkben élő, konkrét példák alapján kívánjuk bemutatni, ismertetve mind nagyvárosi egészségügyi intézmények, mind a vidéki kis kórházak könyvtárainak tapasztalatait.

Orvostudományi munkák központi katalogizálása az MLC/SUNY/OCLC közös katalogizáló rendszerben

Az MLC-t /The Medical Library Center of New York/, New York város orvosi könyvtárainak központját New York Állam Egyeteme /SUNY=University of the State of New York/ hívta életre 1959-ben. Alapvető célja a tagintézmények könyvtáraiban folyó munka koordinálása, támogatása és a könyvtárközi kommunikáció elősegítése volt, hasznosítva a mindenkor legfejlettebb technika nyújtotta lehetőségeket.

1976-ban határozta el az MLC, hogy csatlakozva az OCLC rendszerhez, létrehozza számítógépes közös katalogizáló szolgáltatását, az MLC /SUNY/OCLC Service-t, amelyre tíz tagintézménye- valamennyi nagyvárosi körzetben működő orvostudományi könyvtár - fizethet elő. A rendszer bevezetését gondos előkészítő munka előzte meg. Az OCLC hálózatot négy más rivális központi katalogizáló rendszer /a CATLINE, MAGCARD, BALLOTS és a BIBNET/ közül találták a legalkalmasabbnak céljaik megvalósítására /2.sz.melléklet/.

Az MLC/SUNY/OCLC közös katalogizáló szolgáltatás működési sémája a következő /3.sz.melléklet/:

A résztvető /előfizető/ könyvtárak az MLC-nek, mint közvetítő szervnek, megküldik inputjukat megrendelő lapok, illetve a címlap és a verzó fotókópiájának formájában. Az MLC munkatársai ellenőrzik, hogy az OCLC adatbázis tartalmazza-e a kérdéses tételt, s ha igen, az adott OCLC rekordot kiiratják /4.sz.melléklet/. /A keresés és kiírás művelete átlagosan mindössze négy percet vesz igénybe!/
A kiírt rekordhoz és az eredeti inputhoz munkalapot csatolnak /5.sz. melléklet/, ezeket visszaküldik a megrendelőnek, hogy kiegészítsék a rekordról hiányzó szükséges információkkal. Amint a korrekció elkészült, a tagkönyvtár továbbítja azt az MLC közvetítésével az OCLC-nek. Ha a bibliográfiai rekord nem szerepel az OCLC adatbázisában, a tagkönyvtár köteles - természetesen az előírt direktívák szerint, tehát egységes módon - a katalogizálást maga elvégezni, és azt az OCLC rendelkezésére bocsátani. Ilyen esetben a Központ nem számít fel külön terminálhasználati díjat.

Az MLC/SUNY/OCLC Service egyedülálló sajátossága abban rejlik, hogy míg a katalogizálás minőségéért az előfizető könyvtárak felelnek, a terminálhasználat operatív teendői kizárólag a közvetítő MLC

vállán nyugszanak. A szolgáltatás egyetlen OCLC terminál közös használatán alapul, ahol a koordináló intézmény pusztán korlátozott terminál-időt bérel előfizetői számára.

Az osztott terminálhasználat hátrányai nem szorulnak különösebb magyarázatra, bár tulhangsúlyozni sem volna méltányos őket, hiszen előnyei mindennél erősebben mellette szólnak. Az a korlátozottabb anyagi lehetőségekkel bíró tagkönyvtár, amelynek nem áll módjában az OCLC hálózatban való teljesjogu részvétel, ily módon mégis részesülhet az off-line produktumok széles spektrumából: pl. számítógéppel előrendezett katalóguscédulákból /6.sz. melléklet/, gyarapodási jegyzékekből /7.sz.melléklet/, könyvkatalógusokból, stb. Teszi mindezt úgy, hogy lényegesen rövidebb idő alatt, kisebb költségkihatással, ugyanakkor látványosan megnövekedett effektivitással dolgozik.

A kórházi könyvtárak és az OCLC

A nyolcvanas évek elejére az OCLC hálózat már nemcsak nagy könyvtárakat tudhatott tagjai sorában, hanem egyre-másra fogadta be a korábban potenciális kooperáló partnerként szóba sem jövő kis, kórházi könyvtárakat. Némi vonakodás, az újdonságtól való idegenkedés után sikeres együttműködés alakult ki e téren is.

Három amerikai kórház, a 870 ágyas Riverside Methodist Hospital /Columbus, Ohio/, az 500 ágyas Norton-Children's Hospitals /Louisville, Kentucky/, és a 650 ágyas The Methodist Medical Center /Illinois/ könyvtárának tapasztalatait adjuk közre az alábbiakban.

A Riverside Methodist Hospital könyvtára 6500 könyvből és 250 folyóiratféleségből álló gyűjteménnyel rendelkezik. A kórházhoz nővérképző iskola tartozik, az egyes osztályokon rotációs rendszerben havonta mintegy 45 orvostanhallgató gyakorol. Két főállású könyvtáros /egy szakképzett és egy kiegészítő munkatárs/, egy részállású dolgozó, valamint egy fénymásolókezelő alkotják a könyvtár teljes stábját. A szerény körülmények ellenére már 1974-ben // csatlakoztak az OCLC-hez. Természetesen ezt megelőzően alaposan fontolóra kellett venni, hogy a könyvtár mérete indokolja-e az OCLC terminál használatát, tartalmaz-e elegendő orvostudományi és ápolási kérdéssel foglalkozó munkát az OCLC adatbázis, és végül, de nem utolsó sorban, hogy milyen anyagi vonzata lesz az OCLC-hez

való kapcsolódásnak. A csatlakozás zökkenőmentesen ment végbe, és a használat során összességében pozitív tapasztalatokat szereztek. Ezek alapján Josephine Yeoh, a Riverside Methodist Hospital Library vezetője úgy véli:

"Ha figyelembe vesszük az alkalmazott bérek növekedését, és ezzel párhuzamosan az automatizálási költségek csökkenését azt kell, hogy mondjuk, még a legkisebb kórházi könyvtárnak is érdekes bekapcsolódni az OCLC hálózatba."³

A Norton-Children's Hospitals könyvtárának állományát évente körülbelül 600 beérkező könyv és közel 300 folyóiratféleség gyarapítja, szolgáltatásai között referenz-munka, számítógépes irodalomkutatás, könyvtárközi kölcsönzés és sok egyéb rutin tevékenység szerepel. 1976-ban, amikor a hagyományos, manuális feldolgozás már nem volt képes lépést tartani a növekvő dokumentum mennyiséggel, és korszerű feltárással szemben támasztott követelményekkel, a könyvtár kapcsolatot keresett az OCLC közös katalogizáló alrendszerrel. A bevezetést megelőzően összehasonlították a manuális feldolgozást, illetve az OCLC-vel történő katalogizálás időigényességét. Kiderült, hogy az OCLC rendszerben dolgozva katalogizálandó tételenként 18 percet lehet megtakarítani, ami hetente körülbelül három és fél órás, évente pedig mintegy 200 munkaórás megtakarítást jelent a tagkönyvtár számára. A megtakarított időt - mint az a Norton-Children's Hospitals Library gyakorlatában is bebizonyosodott - más, hasznos tevékenységre, a könyvtár szolgáltatásainak bővítésére, a munka színvonalának emelésére lehet fordítani.

A The Methodist Medical Center könyvtára /gyűjteményének nagysága 2000 monográfia és 250 féle folyóirat/ az oktatókórház élénk forgalmu információs központjául szolgál. A kis könyvtárak pozitív tapasztalatain felbátorodva 1980 végén felvették a kapcsolatot az OCLC hálózattal, de nem a katalogizáló, hanem a könyvtárközi kölcsönzést bonyolító alrendszerrel.

A csatlakozás első évében az OCLC-hez intézett 167 kérés közül mindössze nyolcat nem tudtak teljesíteni, és az átfutási idő szinte minimálisra csökkent. Mivel öt potenciális kölcsönző könyvtárhoz továbbítja az OCLC a kérést, és mindegyiknek maximum négy nap vá-

laszadási idő áll rendelkezésére, husz napnál tovább nem húzódhat egyetlen könyvtárközi kérés teljesítése sem. /Hasonlitsuk csak össze, mennyi időt vesz igénybe négy, egymásutáni könyvtárközi kérés lebonyolítása a hagyományos úton !/

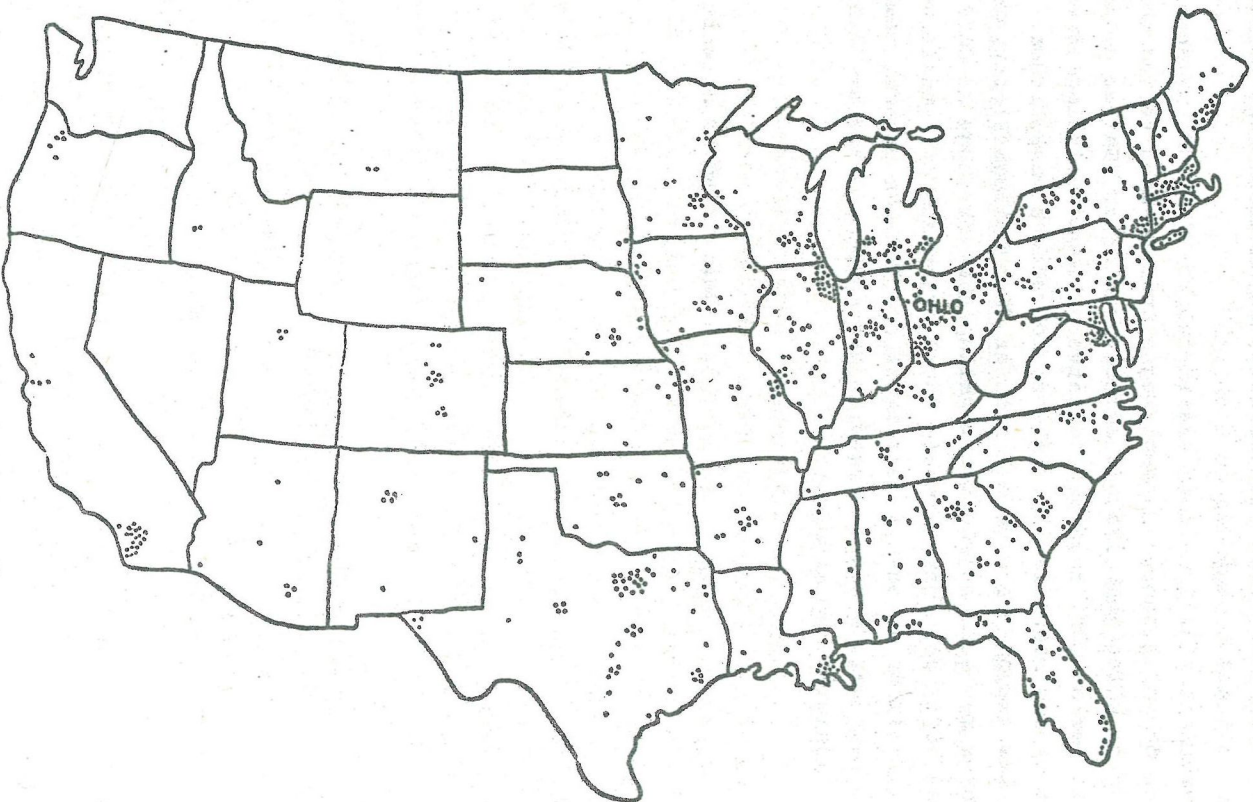
Kérésenként másfél dollárt számít fel az OCLC, ami magában foglalja az öt kölcsönző szerv gépi megkeresését, és a teljes telekommunikációs költséget. 1983-as adatok szerint az USA-ban az átlagot - tehát nem az OCLC tagságot tekintve -, megközelítőleg 15 dollárt tesz ki egy manuális könyvtárközi kölcsönzés bonyolítása.

Nem szaporítva tovább a szót az Ohio College Library Center előnyei mellett, objektíven megállapíthatjuk, hogy az OCLC országossá nőtt, de annak keretein jóval tulmutató színvonalu vállalkozás, amelyhez azonban a nemzetközi csatlakozás sajnos, nemcsak a kelet-európai, de még a vezető nyugat-európai országok /8.sz. melléklet/ részéről sem megoldott.

Ref.: ZIMÁNYI Katalin

1. számú melléklet

Az OCLC - ben résztvevő intézmények / USA . 1977 /

2. számú melléklet

A működő központi katalogizáló rendszerek összehasonlítása /USA, 1975/

	BALLOTS	BIBNET	MAGCARD	CATLINE	OCLC
1. <u>Technikai szintvonala:</u>	on-line lekérdezhető				
2. <u>Output termékei:</u>					
- Katalóguscédulák:	van	van	van	-	van
- Gyarapodási jegyzékek:	-	-	-	-	van
- Könyvkatalógusok:	-	-	-	-	van
- Központi katalógus:	-	-	-	-	van
3. <u>A rendszer rugalmas-e?</u>	nem	nem	nem	nem	igen
4. <u>Költségkihatása:</u>					
- Az első évben:	nincs róla adat	→	\$ 2,44/ tétel	\$ 0,50/ keresés	\$ 4,01/ tétel /Közös haszn. esetén/
- A második évben:	nincs róla adat	→	\$ 2,44/ tétel	\$ 0,50/ keresés	\$ 3,12/ tétel

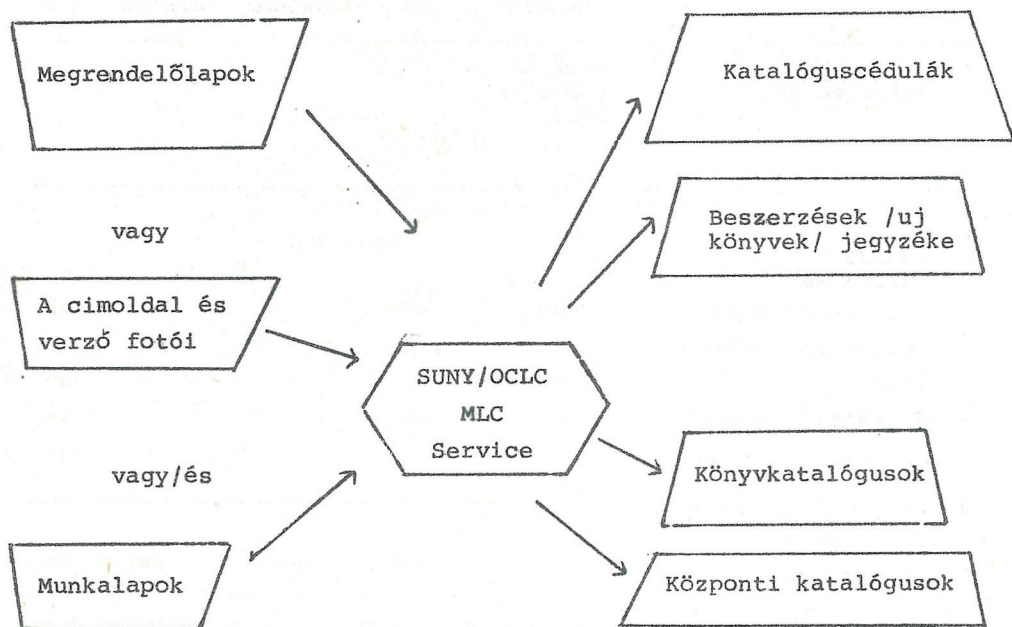
3. számú melléklet

Az osztott terminálhasználat működése

Az előfizető könyvtárak

INPUTja

OUTPUT az MLC-től

4.sz.melléklet

Az OCLC rekord

Screen 1 of 2

OCLC: 1094871

1	010		74-19808
2	040		DLC c DLC
3	020		0837178487
4	043		n-us-- a e-uk---a u-nz---
5	050	O	HB1323.S5 b R47
6	060		HB1323.S5 R438c
7	082		301.32/2
8	096		b
9	049		VYCM
10	100	10	Retherford, Robert D.
11	245	14	The changing sex differential in mortality /cRobert D.Retherford .
12	260	O	Westport, Conn.:bGreenwood Press,c 1975.
13	300		x1, 139 p.: c 21 cm.
14	400	O	Studies in population and urban demography:v no.1.
15	504		Bibliography:p. 127-134.
16	500		Includes index.
17	650	O	Mortality.
18	650	O	Sex x Statistics.

Screen 2 of 2

19	650	2	Mortality.
20	650	2	Sex factors.

5. számú melléklet

Feldolgozási munkalap

S-number _____

Saved under: _____

Cat.by: _____ Input by: _____ Rev.by: _____ Date card
Date: _____ Date: _____ Date: _____ received: _____

=====

For MLC Use Only:

Date recd _____ Date _____ Date recd _____
for searching: _____ searched: _____ for input: _____

=====

Please provide the information for checked items, which are missing
in the attached record, and please provide any other revisions
/additions and changes/ on the print itself.

- ____ 1. Holding library: _____
- ____ 2. Local NLM call number: _____
- ____ 3. Local free text call number: _____
- ____ 4. Input stamps: Above call number: _____
Below call number: _____
- ____ 5. Edition statement: _____
- ____ 6. Imprint: a. Place: _____
b. Publisher: _____
c. Date: _____
- ____ 7. Collation: a vols. or paging: _____ ; b. Illus. matter: _____
c. Height: _____ cm.
- ____ 8. Series statements: _____
- ____ 9. Local notes: _____
- ____ 10. Other notes: _____
- ____ 11. NLM subject entries: _____
- ____ 12. Added entries: _____

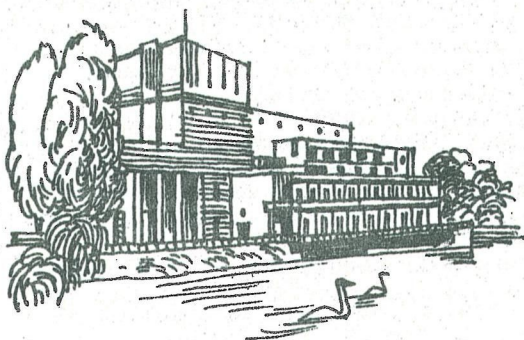
Cataloging source: /1 CATLINE:____/2/Proofsheets/Current Catalog:____
/3/ Surgeon General's Catalog:____/4/Proofsheets/NUC:____
/5/Mansell's NUC Imprints:____/6/Other:_____

Special Instructions:

Additional cards /Specify no./:_____

Labels/Specify no.of sets/:_____

* Other classification schemes may be inserted.

6.számu melléklet

Számítógéppel kiírt katalóguscédulák

W 3 WORLD CONGRESS OF ANATOMIC AND CLINICAL
WO533 PATHOLOGY, 8th, MUNICH, 1972
1972a Abstracts of invited lectures and free
communications. Editors: J.Carr /and/
E.Dalal. Amsterdam, Princeton, N. J.,
Excerpta Medica, 1972.
vi, 89 p. /EXCERPTA Medica
international congress series, no. 262/
Sponsored by the World Association of
Anatomic and Clinical Pathology
Societies.
1. Pathology--Congresses I. CARR, J
II. DALAL, E III. WORLD
ASSOCIATION OF ANATOMIC AND CLINICAL
PATHOLOGY SOCIETIES IV. Series

Alaplap

0004569

Pathology--Congresses

SI

és

W 3 WORLD CONGRESSES OF ANATOMIC AND CLINICAL
WO533 PATHOLOGY, 8th, MUNICH, 1972
1972a Abstracts of invited lectures and free
communications. Editors: J.Carr /and/
E.Dalal. Amsterdam, Princeton, J.J.,
Excerpta Medica, 1972.
vi, 89 p. /EXCERPTA Medica
international congress series, no. 262/
Sponsored by the World Association of
Anatomic and Clinical Pathology
Societies.
1. Pathology--Congresses I. CARR, J
II. DALAL, E III. WORLD
ASSOCIATION OF ANATOMIC AND CLINICAL
PATHOLOGY SOCIETIES IV. Series

melléklapok

0004569

DALAL, E

W 3 WORLD CONGRESS OF ANATOMIC AND CLINICAL
WO533 PATHOLOGY. 8 th, MUNICH, 1972
1972a Abstracts of invited lectures and free
communications. Editors: J.Carr /and/
E.Dalal Amsterdam, Princeton, N.J.,
Excerpta Medica, 1972.
vi, 89 p. /EXCERPTA Medica
international congress series, no. 262/
Sponsored by the World Association of
Anatomic and Clinical Pathology
Societies.
1. Pathology--Congresses I. CARR, J
II. DALAL, E III. WORLD
ASSOCIATION OF ANATOMIC AND CLINICAL
PATHOLOGY SOCIETIES IV. Series

0004569

7. számú melléklet

Komputeres gyarapodási jegyzék

BIOMEDICAL LIBRARY ACCESSIONS LIST

PAGE 03

SEPTEMBER, 1973

*** CARDIOVASCULAR SYSTEM

BEEBE, Hugh G 1934- ed.
Complications in vascular surgery. Philadelphia, Lippincott,
1973. WG 168 B391c 1973

CRANLEY, John J 1918-
Vascular surgery. Hagerstown, Md., Harper S Row, 1972- WG
168 c85iv 1972

FRANK, Martin J
Cardiovascular physical diagnosis. Chicago, Year Book Medical
Publishers, 1973. WG 141 F851c 1973

LIEBERSTEIN, H Melvin
Mathematical Physiology. New York, American Elsevier Pub.Co.,
1973. WG 106 L621m 1973

*** CHEMISTRY

BROWN, Phyllis R
High pressure liquid chromatography. New York, Academic Press,
1973. QD 271 B814h 1973

*** CHRONIC DISEASE

WILLARD, Harold Nelson, 1917-
Continuing care in a community hospital, Cambridge, Harvard Univ.
Press, 1972. WT 500 W661c 1972

*** COMMUNICABLE DISEASES

WORLD HEALTH ORGANIZATION
Laboratory techniques in rabies. 3d ed. Genova, Wrlld Health
Organization, 1973. Wc 550 W893L 1973

*** COMPUTERS

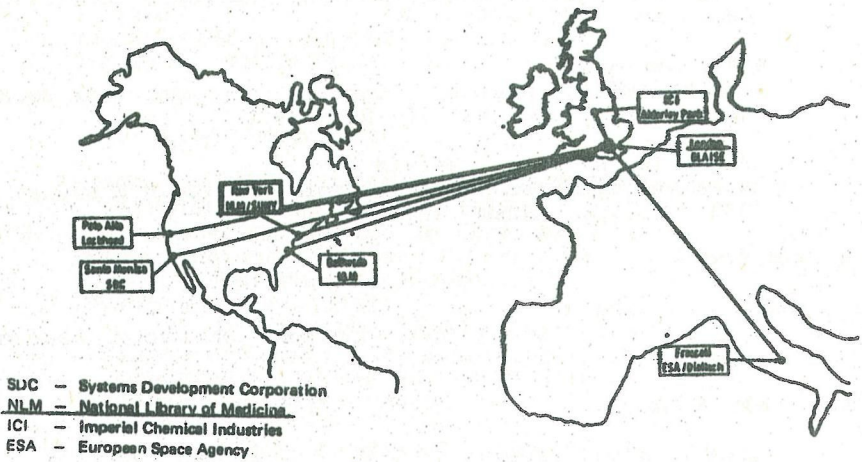
OLSON, Nancy
Medical information and computers. /Brooklyn, Downstate Medical
Center, State University of New York/ 1972. /Z 26.5 O52m 1972

*** CYTOLOGY

EPHRUSSI, Boris
Hybridization of somatic cells. Princeton, Princeton Univ. Press.
1972. QH 425 E63h 1972.

8.számú melléklet

Nyugat-európai kapcsolatteremtés az USA-ban működő csomóponti
számítógépekkel

Irodalom

- 1/ Allen, C. W., et al.
OCLC for the hospital library: the justification plan for hospital administration.
= Bull. Med. Libr. Assoc. 1982 Jul; 70/3/: 293-7.
- 2/ Greenberg, E.
Automated cataloging: the state of the art.
= Bull. Med. Libr. Assoc. 64/1/: 5-11, Jan 76. ¹ p.5.
- 3/ Heine, V., et al.
Information needs of health sciences libraries using OCLC: a survey.
= Bull. Med. Libr. Assoc. 67/1: 58-9, Jan 79.
- 4/ Kelly, E. A., et al.
On-line integrated library system: bibliographic access and control system of Washington University School of Medicine.
= Bull. Med. Libr. Assoc. 70/3/:281-8, Jul 82.
- 5/ Landwirth, T.K.
OCLC book interlibrary loan in a basic-unit hospital library: one year's experience.
= Bull. Med. Libr. Assoc. 1983 Apr; 71/2/: 213-6.
- 6/ Raper, J.E., Jr.
Centralized automated cataloging of health science materials in the MLC/SUNY/OCLC shared cataloging service.
= Bull. Med. Libr. Assoc. 65/2/: 231-42, Apr. 77.
- 7/ Traister, R.C.
Computer-assited cataloging: experiences at the UCLA Biomedical Library.
= Bull.Med. Libr. Assoc. 63/3/: 283-94, Jul 75.

8/ Yeoh, J.

Use of the OCLC system in a hospital library.

= Bull. Med. Libr. Assoc. 64/1:53-5, Jan 76.³ pp.54-5.

9/ Kovács Ilona:

On-line katalógusok, on-line katalogizálás.

= Könyvtári Figyelő, 27/1981/1: 23-7.

10/ Schiff Ervin:

Gépi adattárak on-line használatának néhány kérdése egyes nyugat-európai szakfolyóiratokban.

= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1979, 26, 4, 149-61.

11/ Szántó Péter:

Számítógépes információs hálózatok az USA-ban.

= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1979, 26, 7-8, 305-24.²p.310.

XX

Orvostörténelem - orvosi könyv -
tárosoknak

XX

Kórházunk névadója, dr. Hollós József

HORVÁTH Attiláné

Bács-Kiskun megyei Hollós József Kórház-Rendelőintézet
Kecskemét

Főigazgató-főorvos: dr. Losoncz Mihály

1984. július 2-án a Bács-Kiskun megyei Tanács Kórház-Rendelőintézetben névadási ünnepség zajlott le. A szépen összeállított műsor és a névadási okmány átadása után került sor a Pálffy Gusztáv szobrászművész által készített bronz relief leleplezésére, valamint a négy tárlóban elhelyezett kiállítás megnyitására.

A reliefen láthatjuk Hollós József arcvonásait, a kiállításon érzékelhetjük azt a szerteágazó tevékenységet, amelyet folytatott, de ha mélyebben is szeretnénk megismerkedni névadónkkal, kezünkbe vehetjük az ünnepség után közreadott "Nagy idők tanuja Hollós József doktor" című kiadványt, amelyet Kértész Tivadar állított össze. Az összeállító könyvnek címét Vámbéry Rusztemtől /1872-1950/ kölcsönözte, aki ezekkel a szavakkal jellemezte Hollós Józsefet előszavában, amelyet Hollós 1944-ben New Yorkban magyar nyelven megjelent "Egy orvos élete" című könyvéhez írt.

Hollós József doktor életutjában egy kecskeméti kispolgári családból származó értelmiségi fejlődését kísérhetjük figyelemmel a századfordulótól a felszabadulás utáni időkig.

Kecskeméten 1876. augusztus 22-én a sokgyermekes Hofmann családban született. Édesanyja, Kohut Katalin korán megözvegyült, de tehetséges fiát, Józsefet nagy áldozatok árán taníttatta. A kecskeméti főreál kitűnő tanulójaként a természettudományos kutató szenvedélyt Hollós László tanárától, úgy mondhatni, "örökölte". Tanára oly nagy hatással volt rá, hogy nevét reá emlékezőként magyarosította.

Hollós József természettudományos világnézetét Darwin munkássága alapozta meg.

Az orvosi diploma megszerzése után Budapesten a kórbonctanon tanársegédi állást töltötte be. 1904. május 1-én feleségül vette Moór Gizellát, aki egy kecskeméti zenészcsalád gyermeke volt. Esküvőjük rendhagyó tüntetés volt a szokások és a jó erkölcsök ellen - a doktor elvei alapján - pap és bor nélkül.

A közfigyelem reflektorfényébe akkor került, amikor a kormány elfogadta - Pertik professzor távollétében - felajánlását és megbizta Jókai Mór bebalzsamozásával.

Hollós József életét orvosi működése mellett mindinkább a szociális, politikai tettvágy töltötte be. Világnézetét így fogalmazta meg: „A küzdők és kivételes szellemek főadata és életcélja lehet annak a társadalomnak a megteremtése, melyben mindenki boldogulhat, és mindenki elérheti a boldogságot.” 1904 nyarán választ elött állott, mert meghosszabbított tanársegédi állása egy év múlva lejárt volna és nem akart társadalmi, politikai felfogása miatt tovább az intézetnél maradni. Az itthoni helyzetet elég csüggesztőnek tartotta és kíváncsi volt, hogy mit jelent a gyakorlatban az amerikai demokrácia. Szabadsága alatt hajóorvosként kivándorlókat kísért Amerikába. Pár napos New York-i tartózkodása azonban elég volt ahhoz, hogy kiábránduljon a tőkés demokráciából.

Hazatérése után családjával Szegedre költözött, ekkorra már törvényszéki és iskolaorvosi képesítést is szerzett. Az egyetemen maradáno nyomot hagyott jegyzetének a Kórbonctan kompendiumának kiadásával, amelyet a hallgatók mintegy két évtizedig használtak.

Hollós József aktivitása következtében jelentős szellemi forradalom bontakozott ki az I. világháboru előtt Szegeden. Elindította a szegedi Szabad Liceum vasárnapi előadásait, rendszeresen látogatta felvilágosító előadásai val a munkásotthonokat. 1906-ban ő alakította meg a szegedi Alkoholel lenes Munkásegyletet. A munkájában megtorpan t Társadalomtudományi Társaság helyi szervezetét a liceumi tagokkal frissítette fel és a decemberi választáskor a bizalom főtitkárrá avatta Hollóst.

Hollós gyógyító tevékenysége a népbetegségek terén az alkoholizmus elleni harc mellett kiterjedt a morbus hungaricus-ként emlegetett tüdővész leküzdésére is. Korán felismerte, hogy a késői diag-

nosztizálás és a rossz szociális körülmények, főként az elmaradott és zsufolt lakásviszonyok mennyire szaporítják e betegség halálozási statisztikáját. Hollós felfedezte a lappangó tuberkulózis tüneteit, amikor még megfogható elváltozások nincsenek, de hogy kialakulóban van, azt különböző jelek elárulják. Felfedezését írásban is rögzítette "A gümőkóros intoxicatiók" címen, majd Párizsban jelent meg 1910-ben Audiffred-díjjal kitüntetett műve, a "Les intoxications tuberculeuses".

Az I. világháború kitörése mély változásokat hozott életében. A sorozásnál való közreműködését orosz frontszolgálat váltotta fel, mert bakteriológusként akart háborús tapasztalatokat szerezni. A frontról tuberkulotikus fertőzés miatt került haza. A szegedi venereás kórház laboratóriumába osztották be, így az Öszirózsás forradalmat is Szegeden érte meg.

Szoros kapcsolatot alakított ki Móra Ferencével és Juhász Gyulával, akikkel 1918-ban a szegedi Nemzeti Tanácsban hárman képviselték a radikális pártot és a forradalmak alatt szellemi mozgatóként ők irányították a munkások mellett a szegedi haladó értelmiséget is. Politikai fejlődése során kiábrándul a radikális pártból, mert az nem értett egyet a földbirtokok köztulajdonba vételével. 1919. márciusában leköszönt elnöki tisztjéről, kivált a radikális pártból és szociáldemokrata lett.

Amikor 1919. március 22-én Szegeden is kikiáltották a proletárdiktaturát, a forradalmi intéző bizottságban Hollós két tisztséget is betöltött. Elnöke volt a közegészségügyi és szociális bizottságnak, és tagja a kulturális és nevelésügyi bizottságnak.

Április közepén Guth Antal népjóléti népbiztos megbízottja kereste fel, hívta, vegye át a fővárosban a népbetegségek elleni küzdelem irányítását. Április 9-én utazott el Szegedről, de előtte a polgármesternek átnyújtotta memorandumát, amely részletesen felsorolja azokat az intézkedéseket és intézményeket, amelyekre Szeged közegészségügyének szüksége van.

Munkájának megkezdéseként először orvosi ankétot hívott össze a szifilisz leküzdésére, majd megkezdte a tüdővész elleni hadjáratát. Két és fél hónapos működése alatt figyelme az országra is kiterjedt, ezekre az intézkedésekre teljhatalmat kapott a kormánytól.

A városligeti Liget Szanatóriumában 50 ágygal megszervezte a

Tuberkulózis-kutató és tanító intézetet és Nagy Budapest Tüdővész-leküzdésének Központi Hivatalát. A Balassa Kórházban tuberkulózis megfigyelő és elosztó intézetet szervezett. A fővárosban 60-70 gon-dozó felállítását tervezte. Tervbe vette a tüdőbajos betegek hozzá-tartozóinak szűrővizsgálatát is.

Már nyomdában volt a nemibetegségek és a prostitúció elleni intézkedéseket tartalmazó rendelet, amikor a Tanácsköztársaság vere-séget szenvedett.

A történelem szomorú ténye, hogy terveit nem valósíthatta meg, üldözöttté, földönfutóvá lett 1919 szeptemberétől. A Tanácsköztár-ság bukásával Hollós életében beköszöntött az emigránsok vándorélete. Bécs és Erdély után 1924-ben Amerikába indult.

Hollós József életének alakulását 1924-ig a már említett auto-biográfiájából, az Egy orvos életé-ből kísérelhetjük nyomon. Az életrajzból hiányzó adatokat, közel 25 évről Kertész Tivadar gyűj-tőmunkája révén vázolhatjuk fel.

Az Egyesült Államokba érkezésének első évei orvosi tanulmányai-val és egzisztencia teremtetésével teltek el. Közben ismerkedett az amerikai élettel. Részt vett a haladó magyar szervezetek munkájában. A gazdasági válság, a fasizmus erősödése Európában, kiábrándulása a szociáldemokráciából jelentősen befolyásolták politikai elképzeléseit, állásfoglalását. Tevékenységének, politikai munkájának elismeréseként az 1928-ban Amerikába érkező Károlyi Mihály köszöntésére Hollós Jó-zsefet kérték fel.

1936-ban megjelentek tanulmányai, beszédei a "Két világháboru között" címmel. Ezek az írások egy értelmiségi fejlődését tükrözik a szociáldemokrata állásponttól a tiszta marxi-lenini felfogásig. A II. világháboru alatt a magyarok között a népfrontos egység kialakí-tásában munkálkodott. Örömmel üdvözölte hazánk felszabadulását. Ké-szült haza, de az itthoni viszonyok még nem vonzották, családi körül-ményei is hátráltatták, majd betegsége, végül az 1947. szeptember 15-én a brewsteri gyógyüdülőben bekövetkezett halál végleg megkadályoz-ta a hazatelepülésben.

Johanna HORVÁTH:

The denominator of our hospital - dr. József Hollós

On July 2, 1984 The Hospital of County Bács-Kiskun was named after József Hollós. On this occasion a small celebration was held, at which a bronze relief, made by sculptor Gusztáv Pálffy was also unveiled. The participants were given a publication after the celebration, which informed them about the denominator's life and works.

Hollós was born in 1876 at Kecskemét, Hungary from a petit bourgeois family and was brought up by his early widowed mother under difficult circumstances. After obtaining a doctor's diploma, he worked in Budapest as an assistant prosecutor, but he also lived a vivid life full of public and political activity. His world view was the following: "The task and life-long aim of fighters and especially gifted people is to create a society in which everybody can get on well and may reach personal happiness". After a short stay at New York, he went on working at the Szeged Medical University, Hungary, where he edited the compendium of pathology. In 1906, he laid the foundations of an anti-alcoholist Workers' Society and he did a lot for the overcoming of tuberculosis. His work "Les intoxications tuberculeuses" was published in Paris and was awarded the Audiffred's Prize, too. During The Hungarian Soviet Republic /1919/, he was appointed in charge of social welfare, he organized a tuberculosis researching institute in Budapest, made plans for a decree to overcome syphilis, but he could not fulfil his plans. In 1924 he emigrated to the United States. He died in 1947 in sanatorium at Brewster.

Иоханна ХОРВАТ:

Д-р Йожеф Холлош, именем которого названа наша больница

2 июля 1984 года Областной больнице обл. Бач-Кишкун было присвоено имя Йожефа Холлоша. По этому поводу было небольшое торжество, на котором был открыт бронзовый барельеф скульптора Густава Палфи. После торжества участникам вручили издание, посвященное жизни и творчеству Йожефа Холлоша.

Холлош родился в 1876 году в г. Кечкемет в мелкобуржуазной семье, его воспитание было нелегким заданием для рано овдовевшей матери. После получения диплома на медицинском факультете в Будапеште он работал ассистентом-прозектором, одновременно вел и активную общественно-политическую деятельность. Он выразил свое мировоззрение следующими словами: "Задачей и целью жизни борцов и исключительных по силе духа людей является создание такого общества, в котором каждый человек мог бы преуспевать в жизни и все люди достигли бы счастья". После кратковременного пребывания в Нью-Йорке работал в университете г.Сегед, где издал компендиум патологии; в 1906 году учредил Антиалкогольное общество рабочих, немало сделал и в интересах ликвидации туберкулеза. В Париже вышла в свет его работа "Les intoxications tuberculeuses", которая была награждена премией Audiffred. Во время Венгерской советской республики в качестве комиссара народного благосостояния организовал в Будапеште исследовательский институт туберкулеза и работал над проектом постановления по борьбе с сифилисом, но свои планы уже не смог осуществить. В 1942 году эмигрировал в Америку. В 1947 году умер на курорте Брюстер.

A katonaeorvosi folyóiratirodalom Magyarországon az első
világháboru előtt

BATÁRI Gyula

Országos Széchényi Könyvtár

B u d a p e s t

Az angol, a német és a francia nyelvterületen már a XVIII. században jelentek meg előbb katonaeorvosi jellegű szakcikkek, majd szaklapok. Ahhoz, hogy hasonló jellegű folyamat megindulhasson Magyarországon, lényegében két alapvető feltétel megvalósulására volt szükség: egyrészt önálló magyar hadseregnek kellett létrejönnie, másrészt a hazai gyógyászati folyóiratirodalomnak el kellett érnie a specializálódásnak azt a színvonalát, hogy színvonalas önálló lapot kiadhasson. Ezek a feltételek 1867 után, a kiegyezés idején jöttek létre.

Mielőtt az első magyar katonaeorvosi folyóirat tárgyalására kerülne sor, előbb meg kell emlékezni a hazai katonaeorvosi folyóiratirodalom rövid, de igen érdekes epizódjáról. Ugyanis katonaeorvosi jellegű referátumok, cikkek, közlemények először hazánkban az Orvosi Tár /1831-1948/ hasábjain láttak napvilágot 1848-ban, az időpont nem véletlen, ez az esztendő a Nemzetőrség, a Honvédség, az önálló magyar hadsereg megalakulásának, a szabadságharc kitörésének időpontja.

Sauer Ignác /1801-1863/ az "ország főorvosa" már 1848. május 24-én felhívást intézett az "Orvosi Tár"-ban orvosokhoz és sebészekhez, hogy adják be kérvényeiket az önkéntes honvédseregnek megállapított 10 főorvosi és 30 alorvosi állásra:^{1/}

"Főlszólítás az orvosok és sebészekhez.

A főállítandó önkénytes honvédseregnek tíz főorvosi és harminc alorvosi állomás alapítottván meg: főlszólíttatnak az orsz. hadi tanács megbízása nyomán azon orvos- sebész tudorok és sebészek, akik a fönnevezett állomásokra alkalmazást nyerni óhajtanának, hogy ebéli bizonyítványaikkal ellátott folyamodványukat.....minél rövidebb idő alatt nálam kézbesíttesék...." /Orvosi Tár. 1848. 28.sz./máj.28./352.p./
Sauernek ez a közleménye más lapokban is megjelent.

Pólya József /1802-1873/ orvos a lapban tette közzé a honvédség részére kidolgozott egészségügyi szabályokat:
"Egészségi VII. parancs. Az életrend alkalmazott alapszabályai honvédek számára."

A hét részletesen kifejtett "parancs" címe a következő:

" I. Parancs. Bőrödre ügyelj!...

II. Parancs. Evés-ivásban mértéket tarts!...

III. Parancs. Kósza szerelmet ne üzz!...

IV. Parancs. Tested, elméd, egyaránt gyakorold!...

V. Parancs. Kedélyed józanul igazgasd!...

VI. Parancs. Bizz és ne félj!...

VII. Parancs. Betegséged korán gyógyítsd!"... /Orvosi Tár. 1848.

Negyedik folyamat. II-ik köt. 13.sz. 193-202. p./

1848 novemberében bejelentették Bugát Pál lapjában, hogy az orvos-sebészti oktatás megkezdését a hadi események miatt bizonytalan időre elhalasztják, de "kik katonai orvos sebészti pályára kívánják magukat képezni, azok számára november elsejétől kezdve az idő és körülményekhez mért tanítást fognak tartani." /Orvosi Tár. 1848. Negyedik folyamat. II-ik kötet. 17.sz. 272. p./ Ilyen és hasonló jellegű katonai- orvosi vonatkozású cikkek, közlemények jelentek meg az Orvosi Tár-ban 1848 végéig, amikor is Budának és Pestnek a forradalmi kormány által történt kiűritése megakadályozták, hogy a lap 1849-ben is megjelenjen. Ezután már csak hírlapokban és tábori lapokban jelentek meg katonai- orvosi vonatkozású cikkek és közlemények. ^{2/}

A "Honvédarzt"

A szabadságharc leverése után hosszú ideig fel sem merült egy magyar katonai- orvosi szaklap létrejöttének szükségessége. A probléma csak a hatvanas évek végére kerül napirendre, amikor megalakul az önálló magyar hadsereg. Érdekes módon, de nem véletlenül az 1870-ben alapított első magyarországi katonai- orvosi folyóirat, a HONVÉDARZT németnyelvű volt és az Ungarische Medizinisch Chirurgische Presse melléklapjaként jelent meg dr. Mangold Henrik /1828-1912/ szerkesztésében. ^{3/}

A német nyelvűséget feltehetően az indokolja, hogy az első honvédorvosok jelentős része korábban a német vezényelt nyelvű osztrák hadseregben teljesített szolgálatot, de többségük tanulmányait is ezen a nyelven folytatta Bécsben vagy Pesten, - hiszen az oktatási nyelv is jórészt a német volt a hatvanas évekig a pesti egyetem orvosi karán.

Mangold lapjának 1870. jan. 25-i 4. számában jelentette be előfizetési felhívásában, hogy katonai- orvosi havi melléklapot indít a katonai- orvosok és az érdeklődők részére:

"Einladung zur Pränumeration.

... Mit ihrem sechsten Jahrgange /1870/ bringt die Wochenschrift »Ungar. Mediz.- Chirurg Presse« monatlich eine Separat-Beilage, unter dem Titel

»Der Honvédarzt«

Organ für das Sanitätswesen der Landwehr und die Interessen der Landwehrärzte...

Die Wochenschrift »Ungar. mediz. - chirurg. Presse« sammt der Separat-Beilage »der Honvédarzt«

Die Redaktion

/Königsgasse 25 in Pest/.

A lap elején általában eredeti közleményt hoztak, például az 1870. januári számban dr. Reichenberger "komitatus physicus"-tól. A "Zur feldärztlichen Literatur" című rovat külföldi katonaeorvosi irodalmat közölt rövidített formában. Például a British Medical Journal-ból Josef Lister "Die antiseptische Behandlung der Verwundungen im Kriege" című cikket. Virchow-tól a "Gesundheitsregeln für die Soldaten im Feld" című írást. A "Monats-Chronik" katonaeorvosi vonatkozása hazai és külföldi híreket közölt. A decemberi számban már bejelentette Mangold a lap megszűnését, egyben jelezte, hogy a jövőben a katonaeorvosi vonatkozása közlemények már magában a főlapban kerülnek közlésre. A rövid életű "Honvédarzt" jelentőségét abban kell látnunk, hogy hazánkban elsőnek biztosított önálló fórumot - ha nem is magyar nyelven - katonaeorvosi cikkeknek és referátumoknak és módszertani példát mutatott későbbi hasonló jellegű kiadványoknak.

x x x

A "Honvédorvos"

A magyar katonaeorvosi sajtótörténet legjelentősebb eseményének minősíthető az első magyar nyelvű szaklapnak, a Honvédorvos-nak 1888-ban történt megindulása.

A Honvédorvos megjelentetésére azért volt szükség, mert az osztrák-magyar "közös" hadsereg mellett a kiegészést követően megalakult a honvédség is, amelynek kötelékébe orvosok is tartoztak, akik akkorra már elsősorban magyar nyelven akarták publikálni speciális katonagyógyászati dolgozataikat vagy olvasni az őket érdeklő közleményeket.

1888. január 15-én jelentette be a Gyógyászat /1861-1944/ című folyóirat szerkesztőse, hogy hivatalos támogatással állandó társlapként megindítja a Honvédorvos-t.

" Honvédorvos című melléklet indul meg lapunk mai számával. Ezen melléklet szükségessé vált akkor, midőn katona orvosi tisztikarunk, hazai orvosi rendünk egy jelentékeny és tekintélyben növekvő részét kezdi képezni. A lap intentióinak sikerült megnyernünk m.k. honvédelmi minisztériumunk ügybuzgó vezetőit, kik szívesen megadták az alkalmat honvédorvosi intézményünk ez uton való feljesztéséhez is. A Honvédorvos a m.k. honvédelmi minisztérium idevágó rendeletei kapcsán 1-11/2 ivnyi terjedelemben jelenik meg havonként, mint a Gyógyászat rendes melléklete."

A folyóirat szerkesztője dr. Szénásy Sándor honvédezredes lett, laptulajdonosként Kovács József tanár volt feltüntetve. A lap alcíme a következő volt: "A hazai katonaorvosi intézmény tudományos és társadalmi érdekeinek közlönye." Azt is jelezték, hogy a "m.k. Honvédelmi minisztérium" rendeleteit - természetesen csak a katonaorvosi vonatkozásukat - rendszeresen közlik. A lap célkitűzéseit a bevezető cikkben a következőkben jelölték meg:

"Azon folyton szilárduló önállóságnak, mely összes hazai intézményeink fejlődését két évtized óta jellemzi, egyik eredményét képezi honvéd hadseregünk ... Hatáskörében terjeszkedő, tekintélyében növekedő /honvéd/ orvosi kar számára óhajtottunk már régen orgánumot létesíteni, mely egyrészt azon ma már szintén önálló szaktudománynak, melyet hadegészségügy -nek nevezünk, szolgáljon, másrészt azon jogos érdekek szószólója, melyek a honvédorvosi intézmény jelenjét fejleszteni, jövőjét biztosítani vannak hivatva... Fejérváry Géza minister ur ő excellentiájának és a honvédorvosi intézmény körül való tanácsadóinak bölcs belátása lehetővé tette, hogy tudományos szaklapunk kapcsán »Honvédorvos« mellékletben honvédorvosi intézményünknek tudományos és socialis tért biztosítsunk

És mert szükség esetén orvosaink tulnyomó része ezen ügyet van hivatva tudásával és munkájával szolgálni, ezért Honvédorvosunk nagy orvosi közönséget is folyton érintkezésben tartja azon intézménnyel, melynek békében bár csendes, de vész idején annál munkásabb faktorát kell, hogy képezze...

Kérjük bajtársaink barátságát és segítségét a cél nevében, melynek mit egy nagy francia tudós társaság működésének mindig az

leend jelszava: Par la science pour la patrie.

A tudomány segítségével a haza érdekében."

Tehát a lap programjából az is kiderül, hogy a kiadványt nem csupán a tényleges katonaorvosoknak szánták, hanem a tartalékosoknak is, gyakorlatilag a gyógyászok többségének.

A Honvédorvos megindulásakor kedvező fogadtatásban részesült, például Szuper Lajos törzsorvos igen katonás formában üdvözölte a lapot: "Előre"!.. Ez a katona jelszava; de kell hogy ez lebegjen azok előtt is, kikre a katona egészségének, erejének és harczképességének fenntartásáról, sőt nagyobbitásáról való gondoskodás is bizva van.

Ezek pedig elsősorban a katonaorvosok....

Ezért minden alkalmat meg kell ragadni, hogy szaktudományban tökéletesítse s annak haladásától hátra ne maradjon. Minthogy pedig ez új lap is e célra akar szolgálni, üdvözöljük létrejöttét a katona jelszavával: előre!"

A Honvédorvos megjelenésének közel harminc éve folyamán lényegében a következő beosztásban - azaz rovatokkal - jelent meg. Általában eredeti közlemény vezette be a lapot, amelynek szerzői többnyire katonaorvosok voltak. A Szemle rovat külföldi orvosi folyóiratok katonaegészségügyi vonatkozású cikkeit ismertetette rövid kivonatokban. A Tárcza rovat egy-egy aktuális katonaorvosi problémával kapcsolatban alkotott véleményt. A Különfélék rovatban hazai és külföldi katonegészségügyi híreket és kuriózumokat közölt. A Hivatalos részt pedig a honvédorvosi vonatkozású rendeleteket, a honvédség és az osztrák-magyar közös hadsereg katonaorvosi kinevezéseit, kitüntetéseit, áthelyezéseit és leszereléseit valamint katonakórházi statisztikákat, kimutatásokat tartalmazott.

Gyakorlatilag minden szám közölt eredeti közleményt - a hosszabb tanulmányokat több számban folytatásokban. Ilyen volt például Klein Éberhard honvéd ezredorvos dolgozata: "Van-e a hiányos táplálkozásnak hátrányos befolyása a katonák harcképességére? /Honvédorvos, továbbiakban:H.1890.6.sz./, majd a következő számban az itt leírt címen folytatódott: "Elégséges-e a mi katonáink rendes táplálkozása?"

Többször felhívták arra a katonaorvosok figyelmét, hogy a sorozások /ujoncozás/ alkalmából szerzett tapasztalataikat írják meg: "Az éppen folyó ujoncozások igen fontos és irodalmi tekintetben is felettébb hálás anyagot nyújtanak ... tapasztalataikat a Honvédorvos-ban közölni sziveskedjenek. Még a pusztá számok is beszélnek."

/H.1890.3.sz./ E felhívások hatására írhatta Szepessi Sándor honvéd ezredorvos "A magyar faj néhány testméretéről" című közleményét, amelyben többek között megállapítja, hogy "a magyar ujoncz átlagos testmagassága 162 centiméter."

Sorozatosan ismertették egy-egy ország katonai egészségügyét. Ilyen volt Kovács Árontól "Az orosz szárazföldi hadsereg egészségügyi szervezése" című tanulmány /H.1895.1.sz./.

Több cikkben foglalkoztak a gyalogos katonák lábbetegségeivel és az alkalmas lábbelikkel. Kovács Áron: "A gyaloglás lábbetegségei és ezek elhárítása" című dolgozatában irt e témáról /H.1898.3.sz./. Ez a cikk több folytatásban jelent meg, szerzője egy hazai pályázat felhívására készítette, "dicsérő oklevéllel" is kitüntették. Bernolák József a katonák helyes öltözködésének témáját dolgozta fel "Milyen legyen a honvéd legénység öltözeke" címmel /H.1894.2.sz./.

Több közleményből az derül ki, hogy komoly problémaként jelentkezett a hazai hadkötelezettek "szimulálása", ezért ezek leleplezésének módjairól számos cikket irtak, ilyen volt többek között Szenes Zsigmond: "A színlelt fülbántalmak leálcázására ajánlott módszerek értékéről" című dolgozata /H.1893.3.sz./.

Az ismertetésre kiemelt külföldi cikkek érdekfeszítő olvasmányai lehetnek a mai orvosnak és orvostörténésznek.

Figyelemreméltó körülmény, hogy orosz egészségügyi folyóiratból is referáltak, például a Wojenno-sanitornoje Djelo című kiadványból Trizky és Pantjuchow nevű orvosszerzőktől "A táborok egészségügye" című cikket. A La Semaine Médicale című folyóiratból ismertették Longuet tollából "Az öngyilkosság az európai hadseregekben" című tanulmányt, amelyből megtudhatjuk, hogy "Az osztrák-magyar hadsereg áll legelől 100 000 emberre 122 öngyilkossággal. 1875 és 1877 közti középszámmal véve.... Az öngyilkosságok az osztrák-magyar hadseregben a halandóság 1/5 részét teszik ki; nincs betegség, mely oly pusztító volna... Aztán jön a német hadsereg, hol 67 öngyilkosság esik 100 000-re... Végül a Spanyolban 14 esik 100 000-re..." /H.1891.8.sz./.

Katona-orvostörténeti írások kivonatolására is sor került időnként. A British Medical Journal cikke alapján "Egy tizenhetedik századbeli katonaorvos"-ról, Cooke Jánosról szerezhetünk tudomást, aki nevezetes sebészeti könyvet is irt "Marrow of Chirurgery" címmel.

Ha időnként megjelent egy hazai katonaeorvosi jellegű könyv, akkor azt is ismertették a Honvédorvos-ban. Így például dr. Prochnov József "Utmutatás a hadsebészetben" című munkáját /H.1898.4.sz./.

Különös módon a Honvédorvos éppen abban az időben szűnt meg, amikor a legnagyobb szükség lett volna a megjelenésére. Ugyanis az utolsó száma 1914. júliusában, az első világháború kitörésének időpontjában látott napvilágot. Feltehetően a lapot előállító nyomdászok bevonulása és papirhiány miatt szűnt meg a lap.

A tárgyalt időszakban megjelent még egy katonaeorvosi lap, a Honvédegyeszségügy. Sajnos ebből a folyóiratból tudomásunk szerint nem található egyetlen példányszám sem a hazai gyűjteményekben. A folyóirat 1900-ban jelent meg egy évig Kassán Spatz Dávid, és Bernolák Haraszti Károly szerkesztésében. A kiadvány alcíme "Orvostudományi folyóirat" volt.

A Honvédorvos megszűnése után a legfontosabb katonaeorvosi vonatkozású közlemények és referátumok - az első világháború ideje alatt - az Orvosi Hetilap és a Gyógyászat hasábjain jelentek meg, a két lap ilyen szempontból történő felülvizsgálása is szükségesnek látszik a kép teljessége érdekében.

Irodalom

1. Zétényi Győző: A magyar szabadságharc honvédorvosai. Bp. 1948, 12,199.p.
2. Batári Gyula: Bugát Pál folyóirata, az Orvosi Tár 1831-1848. Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1970-1971. Bp. 1973, 357-370.p.
3. Szinnyi József: Hazai és külföldi folyóiratok tudományos repertoriuma. Bp. 1876.X.p.
4. Batári Gyula: Mangold Henrik német nyelvű orvosi folyóirata az Ungarische Medizinisch-Chirurgische Presse. = Orv.Hetil. 1976, 28. 1714-1715. p.
5. Batári Gyula: A "Honvédorvos" /1888-1914/. Orv.Hetil. 1978.4. 215-16. p.
6. Potemra, Michal: Bibliográfia inorečových novín a časopisov na Slovensku do roku 1918. Martin, 1963,496. p.

Gyula BATÁRI:

Journals of military medicine in Hungary before World War I.

Before the first appearance of Hungarian journals of military medicine, a greater number of articles and abstracts relating to military medicine appeared for the first time in Hungary in the journal named "Orvosi Társ" /1831-1848/ in 1848, during the Hungarian War of Independence. However, an independent Hungarian journal of military medicine could be founded only after the Austro-Hungarian Compromise, i.e. after 1867, the date when the independent Hungarian Army was established. The first Hungarian journal of military medicine appeared as a monthly supplement of "Ungarische Medizinische-Chirurgische Presse", a weekly published in Pest and in German language. The supplement was edited by dr. Henrik Mangold. This journal, publishing original articles, abstracts and news in military medicine appeared only for a year.

The first Hungarian-language journal in military medicine, "Honvédorvos" /Army Physician/ started publishing articles in 1888 as a co-journal of "Gyógyászat" /1861-1944/ under the editorship of dr. Sándor Szénágy. According to the journal's introduction, it aimed at serving "military medicine", an independent branch of science and wished to be an organ for army physicians. The contents of the journal looked like this: there was generally an original article introducing the journal. The column "Review" published short abstracts of articles in military medicine from various foreign journals of the same kind. The column "Special Articles" formed opinion about various up-to-date problems in military medicine. The part called "Official" announced decrees in the field of military medicine, appointments of army physicians to the joint Austro-Hungarian Army, awards and personal transfers.

The journal "Honvédorvos" ceased its publication in July, 1914, at the time of the breakout of World War I, and after this, abstracts and articles related to military medicine appeared mainly on the pages of "Orvosi Hetilap" /Medical Weekly/ and "Gyógyászat" right until the end of the war.

Дьюла БАТАРИ:

Военно-медицинские журналы в Венгрии до первой мировой войны

В нашей стране еще до выхода в свет первого самостоятельного военно-медицинского журнала уже в 1848 году во время венгерской освободительной войны в спецжурнале "Orvosi Tár"(1831-1848) впервые появились в большом количестве статьи, рефераты военно-медицинской тематики. Однако, возможности издания самостоятельного военно-медицинского журнала в Венгрии открылись лишь после закона о компромиссе между Австрией и Венгрией, т.е. после 1867 г., когда была создана самостоятельная венгерская армия гонведов. В 1870 году вышел в свет первый отечественный военно-медицинский журнал под редакцией доктора Хенрика Мангольда как ежемесячное приложение к еженедельнику "Ungarische Medizinische-Chirurgische Presse", издававшемуся на немецком языке в Пеште. Этот журнал, в котором публиковались оригинальные сообщения, рефераты и военно-медицинские вести, издавался лишь в течение года.

Первым военно-медицинским спецжурналом на венгерском языке был "Honvédorvos" как сожурнал газеты "Gyógyászat"(1861-1944) под редакцией доктора Шандора Сенаши. Как отмечено в редакционной статье, журнал ставил своей целью содействовать "военной медицине", развивающейся в самостоятельную специальность, и стать органом офицерского состава медслужбы "гонведов". Журнал подразделялся на следующие части: обычно первое место занимало оригинальное сообщение. В отделе обзоров публиковались рефераты статей из зарубежных медицинских журналов, касающихся военно-медицинской тематики. В подвальном отделе печатались мнения об актуальных военно-медицинских проблемах. В отделе "Смесь" сообщались сведения и новости отечественной и зарубежной военной медицины. Официальный отдел публиковал постановления военно-медицинского отношения, сообщая о присвоениях званий и награждений, а также о перемещениях военных врачей армии гонведов и общей австро-венгерской армии.

"Honvédorvos" прекратил свое существование в июле 1914 года, в начале первой мировой войны, после этого до конца войны статьи и рефераты военно-медицинской тематики публиковались, в основном, в журналах "Orvosi Hetilap" и "Gyógyászat".

XX

I n m e m o r i a m

XX

THURÁNSZKY LÁSZLÓNÉ
1939-1985

Ismét gyásza van az orvosi könyvtári hálózatnak.
Fiatalon, életének, munkaerejének teljében hagyott itt bennünket
T. Viczián Erika, a László Kórház orvosi könyvtárának vezetője.
1957-59-ig gyógyszerész technikusként dolgozott, majd 1959-62-ig
a BOTE Gyógyszerészi Kémiai Intézet könyvtárosaként.
1963-64 között az OMKDK-ban, 1966-67-ig az OIK ban folytatta könyv-
tárosi pályáját. Az OIK legelső könyvtárosképző tanfolyamának volt
hallgatója. 1967-ben az Országos Közegészségügyi Intézet könyvtára-
ba került, majd 1976-ban átvette a László Kórház orvosi könyvtárának
vezetését. 1980-ban kiegészítő államvizsgával felsőfokú könyvtárosi
képesítést szerzett.
A László Kórház könyvtárát mintaszerűen szervezte meg. Sohasem
volt elmaradt munkája, jól gondozott állományból nyújtott saakszerű
tájékoztatót.
Erikát mindenki szerette. Csendes, finom lényéből csakugy áradt
a harmónia, kedvesen, mosolyogva végezte munkáját, mindenkivel
azonnal megtalálta a hangot. Szerette az embereket, humora is
emberismeretről tanuskodott, megbocsátó, humánus volt, sohasem
szarkasztikus vagy éles.
Elhunyt mindnyájunkat megrázott. Betegségét mindenki, orvosai
is, ő maga is gyógyíthatónak tartotta. Hideg zuhanyként ért bennün-
ket a hír, hogy a műtétet nem élte túl.
Halála hálózatunk, könyvtári életünk nagy vesztesége.
Valahányan szomoruan, szeretettel gondolunk rá.

Az orvosi könyvtári hálózat
könyvtárosainak nevében
az OIK
Hálózati és Módszertani
Osztályának munkatársai

Mrs. László THURÁNSZKY

1939 - 1985

Yet again we suffered a great loss, the medical library network mourns for Mrs. László Thuránszky. She left us young and full of vitality, working capacity. Erika T. Viczián was leader of the medical library of László Hospital, Budapest.

Between 1957 and 1959 she worked as an assistant chemist, and between 1959 and 1962 as librarian of the Pharmaco-Chemical Institute of DOTE. She carried on as librarian in OMKDK /1963-64/ and in OIK /1966-67/. She was participant of OIK's first librarian training course. In 1967 she started working in the library of the National Public Health Institute and in 1976 she became leader of the medical library of László Hospital. In 1980 she obtained university degree in library science.

She made perfect order in the library of László Hospital. She never had any work left, could give accurate information from her well-kept stock.

Everybody loved Erika. She was quiet, harmonious, tactful and sweet, she worked silently, always with a smile on her face, and she could work out good public relations. Erika loved people, as her humour also showed, she was forgiving, humane, never sarcastic or upset.

Her death was a shock to all of us. Everybody, including herself and her physicians, too, thought that she might be cured.

We had the effect of cold water to hear that she had not survived the operation.

Her death is a great loss to our network, to the librarian colleagues. We all think of her woefully and with love.

In the name of the librarians of the
medical library network

colleagues of the OIK's
Networking and Methodological
Department

Эрика Т. ВИЦМАН
(1939-1985)

Сеть медицинских библиотек опять скорбит. Эрика Т. Вицман, заведующая медицинской библиотекой Больницы имени "Ласло", умерла в молодом возрасте, в полном расцвете творческих сил.

В 1957-59 гг. работала техником-фармацевтом, затем с 1959 по 1962 гг. в качестве библиотекаря Фармако-химического института будапештского Медицинского университета. В период 1963-64 гг. продолжала библиотечную деятельность в Центре технической документации и библиотеке, а в 1966-67 гг. - в ЦИМИ. Она была слушателем первого цикла курсов ЦИМИ по подготовке библиотекарей. В 1967 году начала работать в Центральном институте гигиены, а в 1976 году была назначена заведующей медицинской библиотекой Больницы имени "Ласло". В 1980 году получила высшую библиотечную квалификацию.

Она отлично организовала работу библиотеки Больницы им. "Ласло". У нее никогда не было отставаний в работе, всегда обеспечивала квалифицированную информацию из отлично веденного фонда.

Все любили ее. От тихого, тонкого существа веяло гармонией, она всегда работала любезно, с улыбкой, сразу находила соответствующий тон со всеми людьми. Она любила людей, присущий ей юмор также отражал знание людей, она была отзывчивой, гуманной, никогда не была саркастичной или резкой.

Ее смерть потрясла всех нас. Врачи и она сама считали заболевание излечимым. Весть о том, что она не пережила операцию, как холодной водой окатила нас.

Ее смерть - большая потеря для нашей сети, в жизни наших библиотек. Мы всегда будем думать о ней с грустью и с любовью.

От имени библиотекарей сети медицинских библиотек

Сотрудники Сетевого и методического отдела ЦИМИ

XX

K ö z l e m é n y e k - H i r e k

XX

A budapesti Semmelweis Orvostudományi Egyetem 1.sz. Szemklini-
kájának új könyvtárosa: SZABÓ Ferencné /Erzsi/.

x x x

Az Országos Traumatológiai Intézet visszaköltözött régi helyére.
Az orvosi könyvtár vezetője a következő telefonszámokon található meg:
330-920 közvetlen szám
337-599/122.mellék

x x x

Az Országos Széchényi Könyvtár azt tervezi, hogy egy külföldi
cégtől beszerezett mini-mikrokártya leolvasó működését tanulmányozni
fogja. A kis készüléket olyan olvasóknak adja egy évre kölcsön, akik
vállalkoznak rá, hogy az egy év elteltével tapasztalataikat, vélemé-
nyüket közlik az OIK-kal. Az akcióhoz orvosok jelentkezését várjuk.
A kapható készülékek száma 100.

Kérjük könyvtárosainkat, közöljék velünk azon olvasók nevét, akik
a kísérletben szívesen részt vennének.

x x x

Közöljük hálózati munkatársainkkal és különösen az Észak-dunántúli
Régió könyvtárosaival, hogy másfél évtized óta instruktoruk, Kominka
László megvált a Hálózati és Módszertani Osztálytól és az OIK Könyv-
tári Osztályának vezetője lett. Azoktól, akikkel személyesen nem tud-
na találkozni, ezuton bucsuzik, azzal, hogy új beosztásában a hálózat
érdekeit szem előtt tartva továbbra is kapcsolatban marad a régi
kollégákkal.

Ára: 60.- Ft

